

Tautinių

BENDRIJŲ NAUJIENOS

Integracija per
lietuviškas tradicijas.
Įvairių tautų atstovai
kūrė lietuviškus
žaisliukus ir jais
puošė Tautinių
bendrijų namų
Kalėdų eglę.

XV respublikinio liaudies dainų festivalio „Skambėk, daina“ koncertas

Lapkričio 29 d. Tautinių bendrijų namuose vyko XV respublikinio liaudies dainų festivalio „Skambėk, daina“ koncertas, kuriame dalyvavo kolektyvai iš Vilniaus, Trakų, Švenčionių, Šalčininkų ir Visagino. Koncertą vedė Larisa Jesaulenko. Festivalį organizavo Darbo veteranų klubas „Družba“. Festivalį finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Koncerto dalyvius sveikino Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis vyriausioji specialistė Jovita Petrauskaitė ir Tautinių bendrijų namų l. e. p. direktorė Rita Novikienė.

Šiandien paskutiniąsias 2025-ųjų metų dienas. Šie metai paliko ryškų pėdsaką Lietuvos tautinių mažumų istorijoje. Tai buvo pirmieji naujojo Tautinių mažumų įstatymo įsigaliojimo metai. Įgyvendinant jį sudaryta ir veiklą pradėjo pirmoji Tautinių mažumų taryba. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose vyko įspūdingos tradicinės šventės, kuriose savo kultūrą pristatė gausūs būrys tautinių bendruomenių.

Tautinės bendrijos prisidėjo ir prie Lietuvos genialaus kūrėjo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-mečio paminėjimo.

Minint Tautinių bendrijų dieną Vilniuje pirmą kartą vyko Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kartu su Britų taryba surengtas forumas, kuriame nevyriausybinė organizacijų ir viešojo sektoriaus atstovai, akademikai, žiniasklaidos specialistai ir ekspertai iš Lietuvos bei užsienio aptarė sparčiai kintančius tautinių mažumų, migracijos ir kultūrų įvairovės iššūkius.

Metai išties buvo įdomūs ir turiningi – įgyvendinta daugiau kaip 160 vien Tautinių mažumų departamento finansuotų projektų. Tačiau bendruomenės vien jais neapsiribojo. Išties metus beveik kasdien Tautinių bendrijų namuose skambėjo įvairių tautų dainos, muzika, kalba, buvo rengiamos parodos.

Viską, kas per šiuos metus vyko, sunkiai sutalpinome „Tautinių bendrijų naujienų“ puslapiuose, nors ir labai stengėmės. Dėkojame, kad dalijatės savo informacija, nuotraukomis, mintimis. Tikimės aktyvaus bendradarbiavimo ir ateinančiais – 2026-aisiais.

Sėkmingų ir kūrybingų ateinančių metų visoms tautinėms bendruomenėms, laimės kiekvienam jų nariui ir skaitančiam šį leidinį.

Su artėjančiais Naujaisiais Metais!

Daugiau informacijos rasite internete:

www.tmde.lrv.lt/lt

www.tbn.lt

www.klaipedatkc.lt

 TautiniuBendrijuNamai

 154kulturos

Leidėjai

Leidžia VšĮ Tautinių bendrijų namai

Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius

Tel.: 0 5 216 0408

El. p.: info@tbn.lt

Leidinį remia Tautinių mažumų departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

ISSN 2029-7394

Tiražas: 600 vnt.

Leidinį spaudai parengė VšĮ „Bendrauk, ugdyk save, keiskis“

Maketavo Šarlota Jaraitė-Bovina

Spausdino UAB „Spaudos praktika“

Leidėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone

AKTUALIJOS

Darbą pradėjo pirmoji Tautinių mažumų taryba	2
Tautinių mažumų tarybą susitiko su premjere	3
Seminaras tautinių mažumų neformalaus ugdymo mokytojams	4
Aktyvinamas bendradarbiavimas su savivaldybėmis	4
Seminaras mokytojams apie romų genocidą	5
Bendrijoje „Dačija“ lankėsi Rumunijos parlamentarai	6
Įamžintos Pabradės sinagogos	7
„Įvairiaspalvio Vilniaus“ laureatai	7
Tikslas pasiektas: Vilniaus lenkų kultūros namai išgyvena savarankiškai	8
Klaipėdoje lietuvių kalbos kursai paklausūs	9

MOKSLO DARBAI

Išskirtinė sentikių bendruomenė	10
---------------------------------------	----

JUOS PRISIMENAME

Aleksandrą (Alį) Melechą prisimenant	11
Pagerbė Holodomoro aukas	13
Atminimo lenta – Pasaulio teisuoliams	14
Jiems pagarba gyvųjų širdyse	14

PATIRTYS

Gotfridas Tapinas – baltų vienybės sargyboje	15
Begaiym Beishebaeva: „Atvykusi į Lietuvą pažinau save“	16

KULTŪRA

Lietuvos graikų draugija „Patrida“ švenčia 30-metį	18
Uzbekų kultūros dienos „Rytų žvaigždė“	19
Estijos delegacijos viešnagė užbaigė parodos atidarymas	20
Muhirų reikšmė totorių kultūrai	21
Prisimenant Mariją Lupu Radvilienę	22
Tautinių bendrijų namuose – paroda apie Kirgiziją	22
Vilnius Shalom Festival: nuo švenčių iki garsių atlikėjų	23
Festivalį „Baltijos gamajūnas 2025“ vainikavo apdovanojimai	24
Gudų folkloro festivalis „Senoji Baltarusija“	25
M. K. Čiurlionio tapyboje – Mesopotamijos mitologijos simboliai	26
„Pokrovo varpai“ nuskambėjo 20-ąjį kartą	27
„Lietuvos vaikų literatūros antologija“ išleista!	29
Su žibintais – šviesiau, su Martynu – linksmiau	30

KŪRYBOS KRAITĖ

Raisa Melnikova, Jelena Šeremet, Lilija Nosko, Mirosława Bartoszewicz	31
--	----

Darbą pradėjo pirmoji Tautinių mažumų taryba

Spalio 15 d. Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbė, kad darbą pradeda pagal įsigaliojusį Tautinių mažumų įstatymą sudaryta pirmoji Tautinių mažumų taryba (TMT), kurią sudaro tautinės mažumas vienijančių organizacijų ir nevyriausybinių organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, atstovai.

Tautinių mažumų taryba – kolegiali, visuomeniniais pagrindais veikianti patariamoji institucija, įsteigta prie Tautinių mažumų departamento. Jos veiklą reglamentuoja Tautinių mažumų įstatymas ir Tautinių mažumų tarybos nuostatai.

TMT paskirtis – užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę spręsti kultūrinius, socialinius, ekonominius, švietimo ir kitus klausimus bei atstovauti tautinėms mažumoms tautinių mažumų politikos įgyvendinimo procese. Tarybos kadencija trunka penkerius metus.

2025–2030 m. kadencijos TMT sudaro 24 nariai – 9 vyrai ir 15 moterų, atstovaujantys 15 tautybių. Vieną vietą užima nevyriausybinių organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, atstovė.

TMT nariai: Ruslan Arutiunian (Lietuvos armenų atstovas); Lučija Bartkienė (Lietuvos rumunų atstovė); Elena Berežok (Lietuvos rusų atstovė); Jekaterina Bieliauskienė (nevyriausybinių organizacijų, veikiančių tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje, atstovė); Liudmila Isajeva (Lietuvos rusų

atstovė); Motiejus Jakubauskas (Lietuvos totorių atstovas); Algirdas Karpavičius (Lietuvos estų atstovas); Išvanas Kvik (Lietuvos romų atstovas); Nikolaj Logvin (Lietuvos baltarusių atstovas); Galina Miškinienė (Lietuvos totorių atstovė); Rasa Müller (Lietuvos vokiečių atstovė); Svetlana Parfionovienė (Lietuvos ukrainiečių atstovė); Evelina Paulavičienė (Lietuvos graikų atstovė); Olga Polevikova (Lietuvos rusų atstovė); Ruth Reches (Lietuvos žydų atstovė); Grzegorz Sakson (Lietuvos lenkų atstovas); Martynas Samulevičius (Lietuvos karaimų atstovas); Tatjana Skorienė (Lietuvos baltarusių atstovė); Gerlinda Stungurienė (Lietuvos vokiečių atstovė); Natalija Šertvytienė (Lietuvos ukrainiečių atstovė); Leila Urmanova-Vnukova (Lietuvos uzbekų atstovė); Vladislav Voinič (Lietuvos lenkų atstovas); Walenty Wojnillo (Lietuvos lenkų atstovas); Madara Dominyka Žgutė (Lietuvos latvių atstovė).

Spalio 27 d. įvyko pirmasis naujos sudėties TMT posėdis, kuriame išrinkta Tarybos vadovybė. TMT pirmininku tapo Vladislav Voinič, pirmininko pavaduotojomis – Lučija Bartkienė ir Evelina Paulavičienė.

Vladislav Voinič

Tautinių mažumų tarybos pirmininkas

Dabartinis Tautinių mažumų įstatymas TMT suteikia daugiau kompetencijų tiek ats-

tovaujant tautinėms mažumoms, tiek sprendžiant su jomis susijusius teisinius ir kitus klausimus. Taigi Tarybai atsiveria didesnės galimybės nei buvo anksčiau. Tai, be abejo, turi įtakos ir mūsų strateginiams tikslams. Vienas jų – Tautinių mažumų įstatymo tobulinimas. Kitas – atstovavimas tautinėms mažumoms įvairiose komisijose ir organizacijose, rengiančiose teisės aktų projektus ir sprendžiančiose kitus tautinėms mažumoms aktualius klausimus.

Platesnė veikla reikalauja keisti ir Tarybos darbo intensyvumą. Nors teisės aktai numato, kad TMT posėdžiai vyktų ne rečiau kaip kartą per ketvirtį, bet vien per pastarąjį mėnesį buvome susirinkę jau keturis kartus. Manau, ir ateityje darbas bus intensyvesnis nei anksčiau. Kartu su pavaduotojais ieškosime kelių efektyvesnei veiklai ir konkrečiau aptarę strategiją teiksime ją tvirtinti TMT.

Lučija Bartkienė
*Tautinių mažumų tarybos
pirmininko pavaduotoja*

Aš labai pritariu Tautinių mažumų departamento direkto-
riaus Dainiaus Babilo pasa-

kytiems žodžiams: „Tautinės mažumos turi ne tik lūkesčių ir poreikių, bet ir vis dar neišnaudotų gali-
mybių bei potencialo labiau prisidėti kuriant pilietinę visuomenę, stiprinant Lietuvos kaip daugiatautės ir patikimos valstybės įvairių strateginių partnerių akyse, įgyvendinant integracijos ir įtraukties veiksmus, kurie apimtų visus Lietuvos gyventojus“.

Daugumos tautinių mažumų organizacijų veiklos patirtis siekia 30 metų. Mūsų įdirbis turėtų būti naudingas tiek naujoms organizacijoms, tiek valstybinėms struktūroms. Tautinių mažumų taryba turėtų būti aktyviau atstovaujama savivaldybėse, stiprinti įvairių žiniasklaidoje, inicijuoti susitikimus su žurnalistais.

Evelina Paulavičienė
*Tautinių mažumų tarybos
pirmininko pavaduotoja*

Nuo šių metų pradžios įsigaliojęs Tautinių mažumų įstatymas Tautinių mažumų tarybai

suteikia visai kitokį statusą. Dabar ji yra patariamasis

balsas sprendžiant tautinėms mažumoms aktualius klausimus ir tai įpareigoja valstybės institucijas įsiklausyti į jos nuomonę. Taigi artimiausi TMT darbai – praktiškai įtvirtinti mums suteiktą statusą. Su tuo susiję ir mūsų laukiantys darbai. Būtinai Tautinių mažumų įstatymo tobulinimas. Reikia spręsti ir tautinių mažumų didesnio finansavimo klausimą.

Ir dar vienas spręstinas klausimas – reikia keisti požiūrį į tautines mažumas. Mums svarbu ne tik saugoti savo etnokultūrą ir kalbą. Mes esame Lietuvos piliečiai ir mums rūpi viskas, kas mūsų šalyje vyksta. Mes einame gydytis į tas pačias gydymo įstaigas. Mūsų vaikai lanko tas pačias ugdymo įstaigas. Todėl Tautinių mažumų departamentas turėtų tapti realiai kuriojamas Vyriausybės, o ne Kultūros ministerijos, kaip yra dabar, nepaisant, kad skelbiama, jog Departamentas yra prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Be to, manau, reikalingas tautinių mažumų atstovų pozicijos pokytis. Tautinių mažumų įstatymas labai aiškiai atskyrė tautines mažumas ir Lietuvoje gyvenančius užsieniečius, bet save įvardindami mes dažniausiai nepabrėžiame savo sąsajų su Lietuva. Apie save visada sakau, kad esu graikų kilmės lietuvė. Gal apie tokį savęs susiejimą su šalimi, kurios piliečiai esame, vertėtų pagalvoti ir kitiems tautinių mažumų atstovams? Manau, labai svarbu pabrėžti sąsajas su Lietuva, kad žmonės identifikuotųsi su šia šalimi.

TMD ir TBN inf.

Tautinių mažumų tarybą susitiko su premjere

Ministrė Pirmininkė Inga Ruginienė lapkričio 17 d. susitiko su naujai išrinkta Tautinių mažumų taryba.

„Lietuva visada buvo įvairi – tautybėmis, kultūromis, religijomis – ir pasižymėjo pagarba šiai įvairovei. Ir Vyriausybei, ir man asmeniškai labai svarbu, kad net ir mažiausia bendruomenė, kuriai Lietuva yra namai, turėtų tas pačias sąlygas savo unikaliam kultūrai puoselėti ir gerovei kurti, kad kiekviena jaustųsi Lietuvoje sava ir gerbiama. Visi turime tuos pačius įsipareigojimus Lietuvai ir tas pačias teises, o pagarba kiekvienam paverčia mūsų skirtumus stiprybe“, – sakė premjerė Inga Ruginienė.

Susitikime aptartas platesnio tautinių mažumų atstovavimo šioms svarbiose tarpinstitucinėse darbo grupėse, komisijose ir komitetuose poreikis, galimybė visuomeninio transliuotojo tarybą papildyti tautinių mažumų atstovu, tautinių mažumų įvairių visuomenėje ir reprezentavimo viešojoje erdvėje problematika, švietimo ir kultūrinės edukacijos apie skirtingų tautybių žmonių indėlį į Lietuvos istoriją ir raidą svarba.

Taip pat diskutuota apie Tautinių mažumų įstatymo tobulinimo galimybes, kultūrinį paveldą, kovą su antisemitizmu, ksenofobija ir neapykanta mažumoms bei kitais klausimais.

„Esu tikra, kad pirmasis mūsų susitikimas yra ne paskutinis ir tikrai prisidės prie atsakingo tautinių mažumų politikos formavimo ir įgyvendinimo“, – susitikimą apibendrino premjerė.

Parengta pagal LRV inf.

Po susitikimo su premjere Inga Ruginiene.

Seminaras tautinių mažumų neformalaus ugdymo mokytojams

Spalio 10–11 d. Visagine vyko Tautinių mažumų departamento organizuotas seminaras „Tautinių mažumų neformaliojo švietimo programų parengimas akreditavimui“. Renginyje subūrė 20 tautinių mažumų neformalaus ugdymo mokytojų bei kultūros ir integracijos centrų atstovų iš Kauno, Vilniaus ir Visagino. Dalyviai atstovavo armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, rusų, totorių, ukrainiečių ir vokiečių bendruomenėms.

Seminaro tema pasirinkta neatsitiktinai – Tautinių mažumų departamentas siekia stiprinti tautinių mažumų neformaliojo švietimo įstaigų bei pedagogų kompetencijas ir nuo 2027 m. planuoja pagal Tautinių mažumų šeštadieninių-sekmdieninių mokyklų prioritetą projekcinį finansavimą skirti tik toms organizacijoms, kurios turės akredituotą neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) programą. Mokytojams, ne-

turintiems pedagogo kvalifikacijos, tačiau ketinantiems rengti NVŠ programas akreditavimui, Departamentas siūlo jau šiais metais teikiamose projektų paraiškose nusimatyti kvalifikacijos kėlimą per 2026 m. ir suplanuoti tam reikalingas išlaidas.

Seminarą pradėjęs Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas pabrėžė, kad ketinama išlaikyti dėmesį neformaliajam suaugusiųjų ir vaikų švietimui ir kad šioje srityje būtina padaryti pokyčius, kurie įgalintų jas nuosekliai stiprinti.

„Pastebime, kad tautinių bendrijų organizuojamų mokyklų skaičius ryškiai sumažėjo, todėl pasiūlydami tautinių mažumų centrus, kitas organizacijas turime sukurti naujus jų palaikymo ir finansavimo mechanizmus, kad šios mokyklos apskritai neišnyktų“, – kalbėjo Departamento vadovas.

Pirmąją seminaro dieną dalyviai gilinosi į neformaliojo švietimo programų rengimo etapus, NVŠ krepšelio skyrimo tvarką, programų tikslų ir uždavinių formulavimą, buvo analizuojamos programų akreditavimo galimybės ir pavyzdžiai.

Antroji seminaro diena buvo skirta pilietiškumo ugdymo ir komandinio darbo temoms.

Seminaras buvo ne tik mokymosi, bet ir bendradarbiavimo erdvė – dalyviai turėjo galimybę dalyvauti edukacijoje „Senosios lietuvių tradicijos“, kuri supažindino su lietuvių kultūros paveldu ir stiprino tarpkultūrinį dialogą.

Parengta pagal TMD inf.

Aktyvinamas bendradarbiavimas su savivaldybėmis

Nuo 2025 m. pradžios įsigaliojęs Tautinių mažumų įstatymas suteikia savivaldybėms svarbų vaidmenį užtikrinant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir galimybes. Kartu su valstybės institucijomis jos rūpinasi istorinių tautinių mažumų kultūros, tradicijų, papročių ir kalbos išsaugojimu, ugdymu mokyklose.

Su įstatymo nuostatomis susijusiems klausimams aptarti Tautinių mažumų departamentas spalio 2 d. Kaišiadoryse surengė seminarą Lietuvos savivaldybių darbuotojams.

Seminaro dalyvius pasveikinęs Departamento direktorius Dainius Babilas pabrėžė, kad renginio tikslas – kurti dialogą, skiriant daugiau dėmesio bendradarbiavimui su savivalda.

„Siekiant efektyviau veikti regionuose Tautinių mažumų departamentui nebeužtenka susirašinėjimų su savivaldybėmis. Nebeužtenka ir tradicinių apdovanojimų aktyviausiai dirbantiems tautinių mažumų srityje. Vertybinio susikalbėjimo, grįžamojo ryšio ir sąveikos tarp nacionalinės politikos ir savivaldos turi būti daugiau“, – kalbėjo direktorius.

Nuotr. iš TMD archyvo

Seminare diskutuota, kaip paskatinti tautinių mažumų savaitgalines mokyklas.

Jo teigimu, naujasis Tautinių mažumų įstatymas suteikia daugiau galimybių išsaugoti tapatybę ir plėtoti bendradarbiavimą, o tokie seminarai galėtų tapti tradicija, padedančia stiprinti partnerystę tarp tautinių bendrijų, savivaldos ir valstybės institucijų.

Seminaro metu Departamento Tautinių mažumų politikos analizės ir informacijos skyriaus vedėja Vaiva Vėželytė-Pokladova pristatė projekcinio finansavimo galimybes. Teisinius aspektus aptarė Mykolo Romerio universiteto Viešojo valdymo ir verslo fakulteto docentė dr. Barbara Stankiewicz.

Dalyvius pasveikino Kaišiadorių rajono savivaldybės meras Šarūnas Čėsna. Jo vadovaujamai savivaldybei buvo įteiktas Tautinių mažumų departamento apdovanojimas ir padėka už tautinių mažumų paveldo ir kultūros puoselėjimą 2024 metais.

Seminare taip pat buvo kalbėta apie nematerialųjį kultūros paveldą ir daugiakultūriškumą, surengtos kūrybinės dirbtuvės „Savitos kultūros puoselėjimas

Lietuvos savivaldybėse“, kurias organizavo renginio moderatoriai – Kauno įvairių tautų kultūrų centro direktorė Eglė Rušinskaitė ir VšĮ „Jaunimo asmeninio tobulėjimo centras“ vadovas Aidas Gedminas.

Parengta pagal TMD inf.

Susitikime diskutuota apie savivaldos vaidmenį sprendžiant tautinių mažumų problemas.

Nuotr. autorius Giedrius Meškauskas

Seminaras mokytojams apie romų genocidą

Lapkričio 17–18 d. Tautinių bendrijų namuose vyko Tautinių mažumų departamento, Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto surengtas seminaras mokytojams „Atminties kelias: romų istorijos pažinimas ir mokymas mokykloje“. Seminare dalyvavo pedagogai iš įvairių Lietuvos vietų.

„Surengti seminarą mokytojams paskatino dvi priežastys. Viena jų – neseniai Tarptautinio holokausto atminties aljanso išleistos metodinės rekomendacijos „Dėl mokymų ir mokymosi apie romų persekiojimą ir genocidą nacizmo laikotarpiu“, su kuriomis norėjome supažinti šalies pedagogus. Kita priežastis – bendrojo ugdymo mokymo programose ir vadovėliuose skiriamas per mažas dėmesys romams, jų genocidui“, – teigė Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Gražina Sluško.

Seminaro dalyvius pasveikino Departamento direktorius Dainius Babilas, Lietuvos delegacijos Tarptautiniame Holokausto atminties aljanse vadovas, ambasadorius ypatingiems pavedimams Arvydas Daunoravičius, Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriato vadovas Romualdas Račinskas.

„Šiame seminare kalbėjau apie romų istoriją, tapatybę, kultūros paveldą ir sulaukiau daug ir įvairių seminaro dalyvių klausimų: iš kur romai kilę, koks jų tikėjimas, kokios romų tradicijos. Išties romų istori-

joje labai daug neaiškių momentų. Visi sutaria, kad jie kilę iš Indijos, bet labai išsiskiria nuomonės, kas jie buvo, kuo užsiėmė. Nuo XIV a. romai jau gyvena Europoje, bet labai greitai atsirado ir jų šimtmečius trukęs persekiojimas. Daugelyje šalių buvo priimtinami romams nepalankūs įstatymai, įteisinantys net jų išvaymą iš šalies. Kai kuriose šalyse netgi buvo leidžiama romą nužudyti. Lietuvoje į romus buvo žiūrima palankiau. Čia buvo susiformavusios dvi romų grupės. Vienoje – sėslūs romai, priklausę bajorams, kita grupė – klajojantys romai. Prieš klajojančius Antrajame ir Trečiajame Lietuvos statute buvo nuostata, kad juos reikia išvayti, – romų istorijos faktais pasidalijo Gražina Sluško. – Seminaro dalyviai tiek man, tiek kartu su manimi kalbėjusiai romų tarpininkei Ruminai Bagdonavičiūtei uždavė ir nemažai klausimų, kylančių dėl susiformavusių stereotipų ir mitų: „Aš girdėjau, kad pas romus yra ...“ Per šį seminarą

Seminaro dalyvius pasveikino Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas.

Nuotr. autorius Sergej Dobrickov

Seminaro dalyviai.

Su seminario dalyviais bendrauja (iš kairės) Ingrida Vilkienė ir Gražina Sluško.

pedagogams stengėmės suteikti daugiau informacijos apie romus ir jų patirtą genocidą. Šis projektas – bandomasis ir, jei pasiteisins mūsų lūkesčiai, ateityje panašių seminarų rengsime daugiau“.

Seminare buvo peržiūrėtas ir aptartas filmas „Juodasis paukštis.“ Apie Lietuvos romų genocidą seminario dalyviams pasakojo Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dr. Neringa Latvytė.

Kitą seminario dieną mokytojai aplankė Panerių memorialą ir šalia jų esančią „Kauno“ duobę, kurioje gali būti užgeso apie šimto romų gyvybės.

Komisijos atstovė Ingrida Vilkienė mokytojams pri-

statė Tarptautinio holokausto atminties aljanso išleistas metodines rekomendacijas „Dėl mokymų ir mokymosi apie romų persekiojimą ir genocidą nacizmo laikotarpiu“ ir patarė, kaip jas panaudoti per pamokas.

Per seminarą buvo dalijami apie romus, jų genocidą Tautinių mažumų departamento išleisti leidiniai. Šiandieninį romų gyvenimą pristatė ir surengta Jurgos Anusauskienės fotografijų paroda „Mes – romai. Mes – Dievo duoti“.

Seminaro pabaigoje dalyviams buvo įteikti pažymėjimai.

Gražina Sluško pasidalijo mintimis ir apie kitus Departamento įgyvendinamus projektus. Šiemet užbaigtas nuo 2016 m. vykdomo Europos Komisijos finansuojamo projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ šeštasis etapas ir pradėtas septintasis.

„Įgyvendinant šį projektą paruošti romų tarpininkai, kurie dirba Vilniuje, Panevėžio rajone, Jonavoje, Kybartuose (Vilkaviškio rajonas) ir Marijampolėje. Iš pradžių jie buvo tils tarp romų bendruomenės ir įvairių valstybės institucijų. Dabar jie tapo romų bendruomenės įgalintojai. Jie sprendžia ne tik romų problemas, bet ir imasi kitų veiklų, pavyzdžiui, dirba su jaunimu. Romų tarpininkė Kybartuose inicijavo mergaičių romių šokių grupės susibūrimą, rūpinasi, kad šokėjos turėtų koncertinius rūbus, organizuoja jų pasirodymus. Jonavoje tarpininkės rūpesčiu organizuotos romų tarpusavio pagalbos grupės, – romų integracijai svarbią veiklą apžvelgė Gražina Sluško. – Pastaraisiais metais teikiamos ir teisinės paslaugos. Manau, puikus projekto rezultatas – Tautinių bendrijų namuose įrengta Romų muzikos studija. Jos įrašytos ir *You Tube* platformoje skelbiamos dainos sulaukia milijoninių peržiūrų“.

Barbora Gaudutė

Bendrijoje „Dačija“ lankėsi Rumunijos parlamentarai

Spalio 17 d. Tautinių bendrijų namuose įsikūrusioje Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ būstinėje apsilankė ir su bendrijos nariais susitiko

Susitikime dalyvavo Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, Rumunijos ambasadorė Lietuvoje Adriana Čiamba.

Rumunijos Parlamento draugystės su Lietuva grupės pirmininkas Costel Neculai Dunava, vicepirmininkas Marius-Nicolae Alecsandru, sekretorius Ciprian Constantin Paraschiv ir Rumunijos Parlamento nariai Ghervazen Longer bei Dan-Mihai Niculae.

„Kalbėjome apie 2022 metais pasirašytą memorandumą tarp Tautinių bendrijų departamento ir Rumunijos Vyriausybės Tarpetninių santykių departamento, apie abipus vizitus, aptarėme abiejų šalių aktualijas“, – sutikimą apibendrina Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė.

TBN inf.

Įamžintos Pabradės sinagogos

Asociacija „Paribio pažinimo centras“, įgyvendindama projektą, kurio tikslas – įamžinti istorines žydų bendruomenių vietas, kur kadaise stovėjo sinagogos, spalio 18 d. Pabradoje organizavo renginį „Akmenų įrašyta atmintis“. „Šis renginys ne tik atsigręžimas į praeitį, bet ir svarbus žingsnis, siekiant išsaugoti kultūrinį paveldą ir puoselėti istorinę atmintį. Jis pritraukė tiek vietinius gyventojus, tiek svečius iš užsienio, kuriems svarbu prisiminti ir pagerbti žydų bendruomenių indėlį į šalies istoriją ir kultūrą. Šio renginio metu buvo pastatyti du atminimo ženklai, žymintys vietas, kuriose prieš kelis dešimtmečius stovėjo Pabradės sinagogos“, – sako Švenčionių žydų bendruomenės pirmininkas Moisej Šapiro.

TBN inf.

Buvusių sinagogų vietoje Pabradoje pastatyti atminimo ženklai.

„Įvairiaspalvio Vilniaus“ laureatai

Lrytas.lt kasmet įvertina žmones bei organizacijas, prisidedančias prie įtraukiesnio, pagarba ir įvairovę grįsto Vilniaus kūrimo. Šių metų nugalėtojai buvo paskelbti per konferenciją „Saugumo kodas“, kurioje dalyvavo politikai, bendruomenių lyderiai, kultūros ir visuomenės atstovai.

Belek Aidarov, Lietuvos kirgizų bendruomenės pirmininkas, pelnė „Metų balso“ apdovanojimą. Jis telkia Vidurio Azijos tautų atstovus, pristato jų kultūrą Lietuvoje ir prisideda prie skirtingų bendruomenių tarpusavio supratimo.

Daumantas Levas Todesas laimėjo „Metų ambasadoriaus“ titulą. Jis – buvęs Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas, parodos „Mozės klajonės“ sumanytojas, kultūros veikėjas, kviečiantis į dialogą apie atmintį ir tapatybę.

„Metų iniciatyvos“ nugalėtojas – **Gypsy Fest Vilnius**. Nuo 2016 m. rengiamas festivalis kviečia vilniečius pažinti romų kultūrą, griaua stereotipus ir kuria atvirą visuomenę.

Agnieška Avin „Metų ambasadoriaus“ nominacijoje užėmė antrąją vietą. Ji – aktyvi visuomenininkė, kurios veikla prisideda prie romų bendruomenės matomumo, kultūrinės įvairovės skatinimo ir bendruomenių telkimo.

Tarptautinės rašytojų ir publicistų asociacijos (TRPA) respublikinė draugija „Metų ambasadoriaus“ nominacijoje užėmė trečiąją vietą. Nuo 2009 m. veikianti asociacija yra ryškus kultūros ir literatūros bendruomenės aktyvumo pavyzdys. Ji nuosekliai remia rašytojus ir publicistus, puoselėja viešąją žodžio kultūrą, skatina literatūrinį dialogą, jungia kūrėjus bei sudaro sąlygas kūrybinei raiškai ir bendradarbiavimui.

Parengta pagal TNB inf.

B. Aidarov pasveikino D. Babilas ir R. Paliukienę.

Daumantas Levas Todesas

TRPA prezidentas Levas Mesengiseris

Agnieška Avin

Nominacijos „Metų iniciatyvos“ nugalėtojų apdovanojimą atsiėmė Liza Kvik ir Vaiva Poškaite Kovaliuk.

Tikslas pasiektas: Vilniaus lenkų kultūros namai išgyvena savarankiškai

Artur Liudovski

2001 metais įsteigti Vilniaus lenkų kultūros namai išsklaidė visas abejones dėl išgyvenimo be dotacijų. Kaip tai pavyko padaryti, kalbamės su šių namų direktoriumi Artur Liudovski.

Gerb. Artur, papasakokite apie Vilniaus lenkų kultūros namų veiklą.

2026 metais sukaks 25-eri, kai buvo įkurti Vilniaus lenkų kultūros namai. Šiuo metu Lietuvoje tikriausiai esame vienintelis savarankiškas tautinės mažumos kultūros centras. Pastato statybai lėšas skyrė Lenkijos senatas. Prieš trejus metus su Lenkijos vyriausybės kanceliarija mums pavyko susitarti dėl priestato statybos. Dabar kultūros namų bendras plotas 10 tūkst. kv. metrų. Lenkija tokius namus statė po visą pasaulį, bet Vilniaus lenkų kultūros namai šiuo metu tarp jų yra didžiausi.

Kultūros namai vykdo trijų sričių, kurios viena su kita šiek tiek persipina, veiklą. Viena jų, dėl kurios ir buvo statomas pastatas, patalpų suteikimas Vilniaus lenkų visuomeninių organizacijų veiklai. Šiuo metu mūsų namuose veikia apie 30 įvairių organizacijų nuo didžiausių iki labai mažų.

Organizacijos sumoka tik už komunalines paslaugas. Visas kitas išlaidas dengia Vilniaus lenkų kultūros namai. Pas mus veikiančios organizacijos gali naudotis koncertų sale, apšvietimo, įgarsinimo ir kita įranga. Tik kai organizuojami mokami renginiai, dalijamės pajamomis, gautomis už parduotus bilietus.

Steigiant Vilniaus lenkų kultūros namus buvo

numatyta sąlyga, kad mes išgyvensime savarankiškai be jokių dotacijų tiek iš Lietuvos, tiek iš Lenkijos. Tam mes plėtojame nedidelę komercinę veiklą. Turime 60 kambarių viešbutį ir teikiame apgyvendinimo, taip pat maitinimo ir renginių organizavimo paslaugas. Be abejo, naudojames galimybe rengti projektus, kurių įgyvendinimą finansuoja įvairūs fondai. Namų išlaikymas kainuoja apie 2 mln. eurų per metus. Taigi tiek ir turime užsidirbti.

Latvijoje lenkų kilmės vaikus lenkų kalbos moko iš Lenkijos atvykstantys mokytojai, o Lietuvoje tokio bendradarbiavimo su Lenkija lyg ir nėra?

Latvijoje, berods, yra keturios lenkų mokyklos, kuriose lenkų kalbos moko iš Lenkijos atvykstantys specialistai. Lietuvoje iki šiol tokio bendradarbiavimo nėra. Užtekdavo savų specialistų. Žinoma, būtų nuostabu, jei galėtume iš Lenkijos pasikviesti, tarkime, fizikos mokytoją. Jis ir taisyklingos lenkų kalbos, ir fizikos mokytojas. Tačiau, kiek žinau, mokytojų trūkumas yra ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje.

Lietuva yra viena iš nedaugelio šalių, kurioje buvo sukurtas lenkų mokyklų tinklas. Jis išsaugotas ir atkūrus nepriklausomybę. Tik, deja, dėl migracijos, asimiliacijos ir kitų objektyvių priežasčių ugdymo įstaigų skaičius ženkliai sumažėjo. 1991 m. buvo 122 mokyklos, o dabar yra apie 60.

Mane labai džiugina, kad Lietuva, sprendžiant švietimo klausimus, nenuėjo Latvijos ir Estijos keliu, kur ugdymas galimas tik valstybine kalba. Lietuvoje veikia lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių, žydų mokyklos. Manychiau, tai ir turi būti išsaugota, nes tai svarbu Lietuvoje išlaikant istoriškai susiklosčiusį daugiakultūriškumą, o vaikams paliekant galimybę mokytis gimtąja kalba.

Lenkų vaikai gali pasiekti išsilavinimą lenkų kalba nuo vaikų darželio iki universiteto, nes jau kuris laikas Vilniuje veikia valstybinio Balstogės universiteto filia-

las. Jame studijuoja apie 500 studentų, veikia keturi fakultetai.

Artur Liudkovski

Buvote ne vieno premjero patarėjas tautinių mažumų klausimais, XIX Vyriausybėje – konsultantas lenkų bei ryšių su diaspora klausimais.

Pradėjau dirbti premjero Sauliaus Skvernelio, po to – premjerės Ingridos Šimonytės patarėju. XIX Vyriausybėje buvau premjero konsultantas lenkų bei ryšių su diaspora klausimais.

Mane džiugina, kad premjero Sauliaus Skvernelio vadovavimo Vyriausybei metais atšilo Lietuvos santykiai su Lenkija, nes 7–8 metus tarp šių valstybių nebuvo gerų diplomatinių santykių, nebuvo realiai sprendžiami jokie abipusiai reikšmingi klausimai.

Atgaivinus santykius pradėjo spręstis ir ekonominiai, ir tautiniai klausimai. Manau, teigiamas sprendimas ir dėl trijų raidžių įvedimo.

Man dirbant premjero patarėju priimtas Tautinių mažumų įstatymas. Pavyko susitarti, kad Lietuva paremtų Lenkijos televizijos transliavimą ir šiuo metu transliuojami keturi kanalai. Tai labai rimta atsvara

Rusijos propagandai, nes iki tol dauguma Lietuvos lenkų žiūrėjo rusiškus kanalus. Prieš penkerius metus įsikūrė kanalas „TVP Wilno“, kuriam Lietuva skiria paramą.

Lietuva ir Lenkija yra kaimynės ir turi sugyventi, ypač esant įtemptai geopolitinei situacijai.

Dabar daug kas sako, kaip buvo galima gyventi be lenkų kultūros namų, nors juos kuriant buvo įvairių nuomonių. Kai kas siūlė lėšas išdalyti bendruomenėms. Vis tik gerai, kad namai įsikūrė, kad sugebame išsilaikyti, kad netapome getu ir kad esame atviri vilniečiams ir kitoms tautinėms bendrijoms.

Artur Liudkovski

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Karolina Baltmiškė

Klaipėdoje lietuvių kalbos kursai paklausūs

Pirmieji užsiėmimai lietuvių kalbos besimokančiųjų grupėse Klaipėdos tautinių kultūrų centre prasidėjo nuo pažinties su Valstybinės kalbos įstatymo pataisa, pagal kurią jau nuo 2026 metų sausio asmenims, tiesiogiai aptarnaujantiems klientus, bus privaloma užtikrinti bendravimą lietuviškai. Informacija apie prekes ir paslaugas turės būti teikiama valstybine kalba.

„Šis reikalavimas tegul būna dar viena motyvacija mano kursantams, nors, patikėkite, jie visi labai nori mokytis ir nuo pat pirmųjų užsiėmimų nuosekliai tai daro“,

– sako lietuvių kalbos kitataučius Tautinių kultūrų centre jau penktus metus mokanti mokytoja Veronika Kibickienė.

Lietuvių kalbos šiuose kursuose mokosi per 70 žmonių. Pažengusiųjų grupėje yra ir tokių, kurie jau išsilaikė valstybinės kalbos egzaminą, tačiau toliau linkę tobulinti kalbą ir gramatiką. Kalbančių lietuviškai yra ir pradedančiųjų grupėje.

Lietuvių kalbos mokymai organizuojami pagal dvi programas. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos finansuojamuose kursuose nuosekliai mokomasi lietuvių kalbos. Pagal Tautinių mažumų departamento finansuojamą programą „Pažinti kalbą ir kultūrą“ lietuvių kalbos užsiėmimai derinami su kultūrine ir pažintine veikla.

„Džiaugiamės, kad mūsų lietuvių kalbos kursai paklausūs. Kad apie kursus vieni kitiems perduoda patys besimokantieji. Džiugu, kad mumis pasitikima ir mums patikimas lietuvių kalbos kursų organizavimas. Šioje srityje esame sukaupę nemažą patirtį. Esame atsirinkę metodus, kurie labiausiai padeda mokytis. Ypač džiugina tai, kad atvykusieji į Lietuvą gyventi kitataučiai nori išmokti lietuvių kalbą“, – sako Klaipėdos tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė.

Ilona Kabošytė

Išskirtinė sentikių bendruomenė

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, siekdamas paskatinti aukštųjų universitetinių mokyklų studentus domėtis Lietuvos tautinėmis mažumomis ir įvairių studijų krypčių mokslo darbams rinktis su tautinėmis mažumomis susijusias temas, yra įsteigęs premiją už geriausią mokslo darbą Lietuvos tautinių mažumų tematika.

2024 m. premija skirta Vytauto Didžiojo universiteto magistrantei Akvilei Kašiubaitėi už baigiamąjį magistro studijų darbą „Čekautiško-Bagdonių sentikių istorija XIX a.“

Gerbiamą Akvilę, kodėl magistriniam darbui pasirinkote Čekautiško-Bagdonių sentikių bendruomenę?

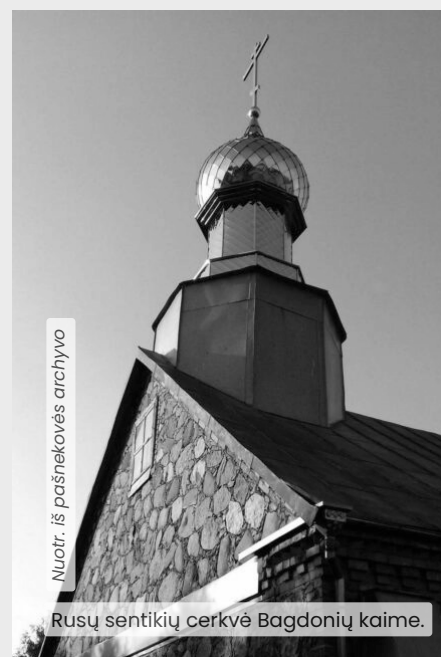
Čekautiško-Bagdonių sentikių parapija (Kupiškio raj.) kaip tyrimo objektą pasirinkau todėl, kad tai viena iš nedaugelio XIX a. pradžios sentikių bendruomenių, sugebėjusių įsigyti didelius žemės plotus ir greičiausiai buvusi viena turtingiausių sentikių parapijų dabartinės Lietuvos teritorijoje. Ši parapija XIX a. buvo vienas iš sentikių religinių centrų su maldos namais, ikonų tapymo ir knygų perrašymo praktikomis, mokykla ir karitatyvinėmis veiklomis. Tačiau iki šiol nebuvo atlikta jokių išsamesnių šios bendruomenės istorinių tyrimų. Be to, aš turėjau ir asmeninių priežasčių domėtis šios bendruomenės praeitimi. Ieškodama duomenų apie savo prosenelės gyvenimą, atradau, kad jos tėtis buvo sentikis iš Čekautiško. Toliau ir giliau domėdamasi savo protėvių istorija, susipažinau su nemažai XIX a. šaltinių ir sukaupiau duomenų apie čia gyvenusią sentikių bendruomenę. Skaitydama įvairias publikacijas pastebėjau, kad vietos žmonių sąmonėje ši bendruomenė vis dar stereotipiškai siejama su 1831, 1863–1864 metų sukilimų malšinimais ir carinės Rusijos valdžios vykdyto rusinimo naratyvais, nors sentikiai į šias vietas atsikėlė kur kas anksčiau už minimus įvykius. Turiau viltį, kad šis magistrinis darbas padės platesniam kupiškėnų ratui susipažinti su šios bendruomenės praeitimi.

Koks sentikių pėdsakas paliktas minėtuose kaimuose?

Tai dar visai neseniai atnaujinta Sentikių cerkvė Bagdonių kaime, taip pat Bagdonių, Kauniškio (kadais vadintu Čekautiškiu), Narbutų sentikių kapinės, kur ilsisi ne viena vietos sentikių protėvių karta.

Akvilė Kašiubaitė: „Man skaudėjo, suvokiant, kad vietos sentikiai, nežinodami savo istorijos, prisiima stereotipinį požiūrį, kuris formuoja klaidingą jų pačių identitetą, neleidžia didžiuotis savo šaknimis ir kultūriniu paveldu.“

Tačiau yra ir ne tokių ryškių pėdsakų. Pavyzdžiui, XIX a. pradžioje netoli Kupiškio didelius žemės plotus įsigiję sentikiai ir į šias vietas iš kitų gubernijų atsikėlę jų bendratikiai į Kupiškio kraštą atsinešė amatus, kurie buvo reikalingi kupiškėnų kasdieniniame gyvenime. Ypač akmentašystė. Vienas akmens mūro statybos pavyzdžių Kupiškyje yra dabartinis Kupiškio etnografijos muziejus. Šis 1823 m. statytas, akmens mūro pastatas buvo Kupiškio parapiinė mokykla, kurios statybą finansavo Adomas Kazimieras Čartoriskis. Šio didiko dvare gyveno septynios sentikių šeimos, iš kurių dvi atvyko tais pačiais 1823 m. Tikėtina, kad jų apsigyvenimas Čartoriskio dvare buvo susijęs būtent su poreikiu turėti žmonių, gebančių atlikti akmens mūro darbus. Taigi kalbant apie mūro statybą Kupiškio krašte reikėtų nepamiršti ir sentikių kultūrinio paveldo. Nors XIX a. sentikiai Kupiškio krašte išlaikė savo kultūrinį ir religinį identitetą ir nesiasimiliavo su vietiniais gyventojais. Jų buvimas taip pat veikė ir vietos ekonomiką. Ypač čia buvo svarbūs pirkliai Prokofjevai, kurie XIX a. pradžioje buvo žinomi, kaip žmonės, galėję suteikti paskolas vietos bajorams. Nors šiuo metu sentikių bendruomenė Kupiškio krašte nykstanti, ji paliko savo žymę krašto istorijoje. Sentikiai, kartu su visų kitų religijų

Nuotr. iš pašnekovės archyvo

Rusų sentikių cerkvė Bagdonių kaime.

ir tautybių asmenimis, formavo Kupiškio krašto kultūrinį, ekonominį ir socialinį kraštovaizdį. Jų istorija išlieka svarbiu Kupiškio krašto paveldu.

Kas renkant informaciją magistriniam darbui Jus labiausiai nustebino?

Labiausiai buvo netikėta atrasti dalykus, kurie rodėsi amžiams liks nežinomi. Vienas tokių svarbių atradimų buvo kryžius, 2008 m. parduoto tarptautiniame meno dirbinių aukcione „Sotheby’s“, nuotrauka. Aukciono darbuotojams suteikus galimybę pamatyti aukštos kokybės kūrinio nuotrauką nustatyta, kad tai tas pats kryžius, kuris 1996 m. buvo pavogtas iš Bagdonių sentikių cerkvės. Apatinėje kryžiaus dalyje bažnytine slavų kalba įrašytas tekstas

teigia, kad šį kryžių 7395 m. (atitinka 1887 m.) gruodžio 12 d. nutapė Čekautišio dvasios tėvas Ivanas Antropovičius Prokofjevas kaip dovaną Bagdonių sentikių maldos namams. Šis įrašas yra istoriškai vertingas, nes papildė faktus apie Bagdonių sentikių maldos namus. Tai pirmas Bagdonyse įkurtos cerkvės paminėjimas. Juo remiantis galima teigti, kad 1887 m. pabaigoje buvo įrenginėjami, o galbūt jau ir veikė šie maldos namai. Be to, jame minimas Ivanas Antropovičius Prokofjevas yra iki šiol istoriografijai nežinomas ikonų tapymo meistras.

Nuotr. iš pašnekovės archyvo

Akvilės vienas svarbių atradimų buvo kryžius, 2008 m. parduoto tarptautiniame meno dirbinių aukcione „Sotheby’s“, nuotrauka.

Įrašas kryžiaus apačioje.

Deja, kas įsigijo kryžių, aukciono darbuotojai neatkleidė ir šio kryžiaus likimas vis dar nežinomas.

Kitas įdomus istorinis faktas apie šią bendruomenę buvo tai, kad 1908 m. dalis bendruomenės paliko Kupiškio kraštą ir savo noru išvyko į Sibirą. Buvo įdomu ieškoti tokio sprendimo priežasčių. Deja, konkreti išvykimo priežastis rodėsi amžiams liks nežinoma iki kol nebuvo atrasti Altajaus kraštotyrininkės Polinos Antufjevos surinkti atsiminimai. Pasirodo, dalis Kupiškio krašto sentikių Altajuje įkūrė Karakolo kaimą. Vietinių žmonių jie nebuvo laikomi rusais, bet vadinami „kauniečiais“, nes nuo kitų rusų skyrėsi savitu akcentu ir tradicijomis, gyvenant Kauno gubernijoje perimtomis iš lietuvių. Visgi, skirtingai nei Bagdonių parapijoje likę jų bendratikiai, į Altajų išvykę sentikiai XX a. viduryje prarado savo religinį identitetą.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Karolina Baltmiškė

Lietuvos sentikiai

Lietuvos istoriko Grigorijaus Potašenko tyrimų duomenimis, pirmieji sentikiai dabartinėje Lietuvos teritorijoje apsigyveno greičiausiai 1679 m., o maždaug 1710 m. Puščios kaime (dab. Rokiškio r.), Sartų ežero pusiasalyje, susikūrė pirmoji sentikių bendruomenė. Šie faktai paremti žinomo Lietuvos chronografo (arba Degučių metraščio) teksto, archyvinių, sentikių žodinės istorijos duomenų ir kitų istorikų teiginių analize. Svarbu, kad tai leido pakoreguoti ankstesnes prielaidas apie pirmosios sentikių bendruomenės atsiradimo šių dienų Lietuvos teritorijoje vietą. Anksčiau manyta, kad ji įsikūrė tokio paties pavadinimo Puščios (Girelės) kaime, tik netoli Kavarsko, dabartiniame Anykščių rajone. Kitaip tariant, XVII a. pabaigoje ir XVIII a. pradžioje būtent šiaurės rytų Lietuvoje susibūrė reikšminga senojo rusų stačiatikių tikėjimo (iki patriarcho Nikono reformos) pasekėjų grupė, kuri norėjo ir galėjo organizuoti savo religinį

gyvenimą. Nuo to laiko rusų sentikių religinė ir kalbinė tradicija tapo neatsiejama Lietuvos kultūrinio kraštovaizdžio dalimi. Per 344 gyvavimo dabartinėje Lietuvos teritorijoje metus sentikių bendrija išgyveno įvairių pakilimo ir nuosmukio, persekiojimo ir religinės laisvės periodų, kartu su kitomis Lietuvos tautomis atlaikė XX a. išbandymus. Nepaisydami visų, kartais negailestingų, istorijos vingių Lietuvos sentikiai išsaugojo savo religinę tradiciją, savitą dvasinę ir materialiąją kultūrą: unikalų bažnytinį giedojimą, ikonų tapymą, turtingą tautosaką, kalbą ir tapatumą. Dabartinėje Lietuvoje sentikybė yra tradicinė religija, Lietuvos sentikių pomorų bažnyčia. Sentikiai yra Lietuvos etnokonfesinė mažuma, sudaranti 62 parapijų tinklą (antra po katalikų pagal šį kriterijų) ir vienijanti per 18 tūkstančių tikinčiųjų.

Ištrauka iš Nadieždos Morozovos mokslo studijos „Lietuvos sentikiai: bendruomenės, tarmių paplitimas ir ryškiausios savybės“, 2023.

Aleksandrą (Ali) Melechą prisimenant

2026 m. sausio 2 d. muzikos mokytojui, chorvedžiui, nepamainomo ansamblio „Grzegorzanie“ vadovui, Lietuvos totorių folklorinio ansamblio „Alije“ įkūrėjui Aleksandrui (Ali) Melechui būtų sukakę 95-eri. Tačiau 2024 m. birželio 30 d. maestro netekome.

Ali Melech gimė Afindevičiuose (dabartinių Grigiškių teritorijoje buvęs kaimas). Melechai – bajorų giminės atstovai ir herbo „Draugas“ (Przyjaciół) savininkai. A. Melecho protėviai atsikėlė į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę iš Aukso ordos dar Vytauto laikais (XV a.).

Iki 8 metų Ali Melech mokėsi Vokės pradinėje mokyklėlėje, vėliau lankė Grigiškių mokyklą. Smalsus vaikas nuo mažumės domėjosi muzika ir įvairiais muzikos instrumentais. Tas domėjimasis nebuvo atsitiktinis – vienas iš pirmųjų Melechų buvo Žygimanto Augusto (1520–1572) trimitininku. Mažam Ali tėvas nupirko armonikėlę. Jis, dar nemokantis natų, pradėjo kurti pirmąsias nesudėtingas melodijas. Būdamas 12-os iš tėvo gavo akordeoną. Nė vieni kaimo šokiai neapsieidavo be Ali akordeono akompanavimo. Būdamas 18-os jis jau grojo gitara, kūrė melodijas, dalyvavo koncertuose ir įvairiuose pasirodymuose. Ali Melech neturėjo jokio specialaus muzikinio išsilavinimo, muzika tiesiog liejosi iš „sielos gelmių“.

1955 m. jis įstojo į Vilniaus Tallat-Kelpšos muzikos mokyklą, į choro dirigento ir muzikos mokytojo specialybę. Mokslus baigė su pagyrimu. Po studijų nuolat vadovo įvairiems muzikos kolektyvams. A. Melech daugiau kaip 50 metų buvo choro vado-

vas, iš jų 30 metų – Grigiškių mišraus choro vadovas. Grigiškių mišrus choras buvo nuolatinis Dainų švenčių dalyvis, mišrių chorų konkursų daugkartinis prizinininkas ir laureatas. Daugiau kaip 30 metų Ali Melech dirbo Grigiškių vidurinės mokyklos muzikos mokytoju.

Už nenuilstamą veiklą A. Melech buvo ne kartą apdovanotas Vyriausybės, Kultūros ministerijos, savivaldybės garbės, padėkos raštais ir diplomais. 2010 m. apdovanotas Tautinių mažumų departamento prie LRV aukso, o 2020 m. – sidabro ženklu.

A. Melech neliko abejingas ir savo gimtajai totoriškai kultūrai. 1997 m., minint 600-ąsias totorių įsikūrimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje metines, jis subūrė Lietuvos totorių folkloro ansamblį „Alije“, kuris siekė atgaivinti ir puoselėti Lietuvos totorių etnines ir kultūrinės tradicijas. Šis ansamblis išsiskyrė nacionaliniais rūbais, dainomis ir šokiais. Ansamblis „Alije“ buvo kviečiamas į įvairius renginius, skirtus pristatyti ir reprezentuoti turtingą Lietuvos totorių kultūrą ir istoriją.

Aleksandro Melecho mokiniai pratęsė jo pradėtus darbus. 2012 m. viena iš „Alije“ solisčių Almira Parmaksizoglu įkūrė folkloro ansamblį „Ilsu“. 2025 m. Liutauras Milišauskas išleido kompaktinį diską „Esme“, kuriame įrašytos Lietuvoje gyvenančios baškirės Esme Cibulskienės, ilgus metus koncertavusios kartu su A. Melechu, atliekamos liaudies dainos.

Galina Miškinienė

Pagerbė Holodomoro aukas

Lapkričio 21–23 d. Vilniaus ukrainiečių bendruomenė paminėjo Holodomoro aukų atminimą.

Ukraina XX a. išgyveno tris Holodomorus, o baisiausias iš jų – 1932–1933 m. Holodomoras. Skelbiama, kad per jį mirė daugiau kaip 3 mln. žmonių. Manoma, kad šis Holodomoras buvo sąmoningas komunistų partijos aktyvo bandymas sunaikinti ukrainiečių tautą.

„Tai vienas iš svarbiausių ir kasmet organizuojamų mūsų bendruomenės renginių, – sako bendruomenės pirmininkė Natalija Šertvytienė. – Milijonų ukrainiečių, tapusių Holodomoro aukomis, atminimą pagerbėme lapkričio 21-osios pavakarę prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms Vilniuje. Kitą dieną šias aukas pagerbėme Vilniaus Ukrainos centre, o 23-iąją už Holodomoro aukas meldėmės jų atminimui skirtose mišiose“.

Vilniaus Ukrainos centre vykusiame aukų atminimo pagerbime dalyvavo Švenčiausiosios Trejybės bažnyčios parapijos klebonas ir Bazilijonų vienuolyno viresnysis Vilniuje Tėvas Josafatas, Ukrainos ambasadoriaus Lietuvos Respublikoje pavaduotojas Viktoras Hamotskis. Jis padėkojo Lietuvai už 1932–1933 m. Holodomoro pripažinimą genocido aktu ir paramą kovojant su Rusijos agresija.

Mintimis apie skaudžius ukrainiečių išgyvenimus dalijosi Vilniaus ukrainiečių bendruomenės pirmininkė Natalija Šertvytienė.

Ypatingu renginio akcentu tapo įtaigus Playback teatro „Vachter“ pasirodymas. Remdamiesi atkurtais Holodomorą išgyvenusių žmonių liudijimais, aktoriai parodė žmogiškąją tragedijos pusę – jų likimus, kurių neįmanoma pamiršti.

Visą dieną Ukrainos centre vyko teminės dirbtuvės vaikams ir suaugusiesiems. Dalyviai kūrė simbolinius darbus, kuriuose menas tapo būdu permąstyti Holodomoro tragediją ir išsaugoti jo aukų atminimą.

16 valandą visi susirinkusieji prisijungė prie tradicinės tarptautinės akcijos „Uždek žvakę“ – tądien ukrainiečiai visame pasaulyje savo namų languose ir atminimo vietose uždegė žvakeles.

Barbora Gaudutė

Patikslinimas

Klaipėdos vokiečių bendruomenės pageidavimu tiksliname straipsnyje „(Ne)pažįstamas Simonas Dachas“ („Tautinių bendrijų naujienos“, Nr.3) paskelbtą informaciją, paimtą iš interneto puslapio #simonodachometai. Joje teigiama, kad Simonas Dachas „...puikiai mokėjo lietuvių kalbą ...“ Bendruomenės teigimu, tai yra „...mitas, kurį stengiamasi sugriauti ir kuris vis dar stiprus, stengiantis Simoną Dachą pritemti prie lietuviškų šaknų“.

Išties, kaip skelbia įvairūs šaltiniai, nėra aptikta tikslių rašytinių duomenų, kad Simonas Dachas mokėjo lietuvių kalbą, kaip nėra ir rašytinių duomenų, kuriais vadovaujantis būtų galima teigti, kad jis lietuvių kalbos nemokėjo. Kadangi, kaip skelbiama viešai publikuotuose straipsniuose, teigiama, kad poeto tėvas Simonas Dachas Klaipėdos teisme vertė iš lietuvių, kuršių ir lenkų kalbų, galima daryti prielaidą, kad ir Simonas Dachas, jei nemokėjo, bet lietuvių kalbą žinojo.

Redakcija

Atminimo lenta – Pasaulio teisuoliams

Spalio 24 d. Kauno žydų bendruomenės/ Kaunas Jewish Community iniciatyva ant buvusių P. Mažylio gimdymo namų pastato buvo atidengta atminimo lenta Pasaulio tautų teisuolių Prano ir Antaninos Mažylių šeimai. Tai jau trečioji Kaune atidengta atminimo lenta Pasaulio tautų teisuoliams.

Prano Mažylio ir Antaninos Mažylienės namuose – gimdymo klinikoje V. Putvinskio gatvėje – Antrojo pasaulinio karo metais buvo slepiami žydai. Tarp Mažylių šeimos išgelbėtųjų – Lilijana Levintoffskytė, Isakas Judelevičius, Grigorijus Teperis. Kurį laiką klinikos rūsyje slapstėsi ir gydytojos Frumos Gurvičienės dukra Bela Gurvičiūtė.

Paskutinį spalio sekmadienį, kaip ir kiekvienais metais, IX forte Kauno žydų bendruomenė pagerbė atminimą tų tūkstančių be kaltės kaltų vaikų, senelių, moterų, vyrų. „Uždegdami žvakutes, padėdami akmenėlius, klausydami maldos žodžių, eidami simbolinį pagarbos ir atminties ratą aplink žudynių lauką, galvojome ir jautėme, kad neįmanoma suvokti, ką išgyveno tie 9200, iš kurių 2007 buvo vyrai, 2920

moterų, 4273 vaikai, Kauno gete įkalinti žydai per dvi paskutines savo gyvenimo dienas. Spalio 28 d. buvusioje Demokratų aikštėje, kai visą dieną stingdančiame šaltyje kentė atranką „į kairę, į dešinę“, reiškusią „į gyvenimą, į mirtį“ ir spalio 29-osios rytą, kai didžiulė žmonių kolona pajudėjo link IX forto, – Facebook paskyroje rašo Kauno žydų bendruomenės pirmininkas Gercas Žakas. – Vėliau žvakutes uždegėme ir pasimeldėme VII forte, kuris taip pat nebyliai liudija jame įkalintų žmonių kančias, niekinimą, prievartavimus, žudynes. Simboliška, kad būtent paskutinį spalio sekmadienį „Romuvos“ kino centre vyko dokumentinio filmo „Irena“ peržiūra ir susitikimas su jo autore, kino režisiere Giedre Žickyte, kuri aplankė ir šias žiaurią praeitį menančias vietas, pagerbė Holokausto aukas – juk Irena Veisaitė išgyveno atrankos Demokratų aikštėje siaubą, o VII forte buvo nužudyta jos mama“.

Vytis Kaunas

Jiems pagarba gyvųjų širdyse

Kiekvienų metų spalio pirmąjį sekmadienį Švenčionių miesto parke prie paminklinės Menoros, susirenka žmonės pagerbti per Holokaustą nužudytų Švenčionių krašto žydų atminimą. Šiemet Švenčionių žydų bendruomenė, vadovaujama Moisejaus Šapiro, 8000 per Holokaustą nužudytų tautiečių iš 17 Švenčionių apskrities štetlų atminimą pakvietė pagerbti spalio 5 dieną.

Minėjimą pradėjusi istorikė Nadežda Spiridonovienė priminė žmogiškumo praradimo kainą ir būtinybę saugoti atmintį. Apie krašto žydų gyvenimą ir skaudžius Holokausto istorijos faktus kalbėjo Moisiejus Šapiro, minėjimo svečiai. Žvakutėmis, akmenėliais ir malda prisiminę gete, kurio teritoriją ženkliną menora, renginio dalyviai išvyko į Platumų kaimą, kuriame pastatytas memorialas Švenčionių krašto Holokausto aukoms.

Tą dieną per Holokaustą nužudytų žydų atminimą pagerbė Izraelio ambasadorės Lietuvoje pavaduotojas

Shimon Pesach, Vokietijos ambasadorius Lietuvoje dr. Cornelius Zimmermann, Lenkijos Respublikos konsulas Lietuvoje Dariusz Wiśniewski, Nyderlandų Karalystės ambasadorius Vilniuje Jackas Twissas Quarlesas van Uffordas, Švenčionių krašto ir iš kitų rajonų atvykę žydų bendruomenės nariai, nužudytųjų giminaičiai.

Ir prie Menoros, ir prie memorialo maldas skaitė Vilniaus choralinės sinagogos kantorijus ir Toros skaitovas Shmuel Yatom.

Prie memorialo taip pat buvo uždegtos žvakutės ir padėti akmenėliai.

Vytis Kaunas

Prie Platumų memorialo už jo šalies vykdytą genocidą atsiprašė Vokietijos ambasadorius Lietuvoje dr. Cornelius Zimmermann

Gotfridas Tapinas – baltų vienybės sargyboje

„Esu neoficialus Latvijos konsulas uostamiestyje“, – juokauja Klaipėdos regiono latvių asociacijos „Atpūta“ pirmininkas Gotfridas Tapinas. Ir prisimena įvairias situacijas, kai reikalinga jo pagalba į bėdą patekusiems latviams ar kai reikia susikalbėti latviškai.

„Aš esu Lietuvos latvis. Gimiau Šventojoje. Šeimoje kalbėjome latviškai, bet tai nebuvo Rygos latvių kalba. Tai buvo mūsų – Šventosios – kalba, turinti panašumų su žemaičių tarme“, – pasakoja G. Tapinas.

Kitąmet Gotfrido Tapino vadovaujama asociacija švęs veiklos 25-metį. Garbus jubiliejus kitąmet laukia ir jos pirmininko.

„Susirinkome Šventosios bibliotekoje ir įkūrėme asociaciją. Buvo žmonių iš Būtingės, Palangos. Nemažai latvių tada dirbo Lietuvos laivininkystėje“, – prisimena G. Tapinas.

Į visuomeninę veiklą Gotfridas Tapinas pasinėrė Lietuvai atkūrus nepriklausomybę. Tuomet aktyviai ėmė burtis įvairių tautinių mažumų asociacijos. Besidairant turiningos veiklos, jam užkliuvo kalendorinė data – Baltų vienybės diena. Nuo tada iki šiol Gotfrido Tapino pastangomis Baltų vienybės diena tapo koncertų ciklu „Baltų kultūros banga“, kuriame susitinka ir muzikuoja Lietuvos bei Latvijos meno kolektyvai. Būta ir atradimų. Iš latvių pasiskolinta „Baltų daina“ tapo savitu koncertų „Baltų kultūros banga“ himnu, o per asociacijos renginius dažnai plevėsuoja ir simbolinė Baltijos šalių vėliava, kurioje puikuojasi estų balta, latvių raudona ir lietuvių geltona spalvos.

„Mūsų meilės neišskirs sienos“, – sako „Atpūtos“ vadovas ir pasidžiaugia, kad bendrų švenčių su atvykstančiais latvių kolektyvais metu susitinka ne tik draugai, bet ir giminės ar buvę klasiokai.

Nemažai renginių organizuota, nemažai kolektyvų draugėn suvesta. Į jį kreipiasi kolektyvai, norintys atvykti į Klaipėdą, jis padeda Lietuvos senjorų kolektyvams surengti koncertus Latvijoje.

Paklaustas, iš kur tiek energijos ir meilės muzikai, Klaipėdos regiono latvių asociacijos „Atpūta“ pirmininkas sako, kad atsakymas latvių kompozitoriaus Raimondo Paulo dainoje apie širdį... O jei rimtai, muzikuoti jis pradėjo dar vaikystėje.

„Aš mokykloje gitara pabarškindavau. Tai man-

Gotfridas Tapinas (dešinėje)

Nuotr. Leonido Sobolevo

doliną parsinešdavau, tai armoniką kieno nors nuverdavau. Traukė mane muzika. Tik kai nuėjau į dūdų orkestrą tuometiniuose Pionierių namuose Klaipėdoje, kai man davė bosą pūsti, aš to boso baisiai išsigandau ir pabėgau iš dūdų orkestro“, – juokauja pašnekovas.

Kita Gotfrido Tapino aistra – fotografija. Pasimokęs pas legendinį Klaipėdos fotografą Albiną Stubrą, kurį iki šiol vadina savo mokytoju, jis vėliau ir gyveno iš fotografijos. Per fotografiją jam teko patirti nemenkų nuotykių teko būti akvalangistų klubo metraštiniuku ir kartu nerti į Platelių ežerą. Tarnaujant sovietinėje kariuomenėje, jam teko užfiksuoti ir legendinę sovietmečio kosmonautę Valentina Tereškovą. Fotografu vėliau jis dirbo ir gamybiniame susivienijime „Trinyčiai“, kuris gamino verpalus, audinius, vatą.

„Cechuose buvo labai karšta, dirbdamos moterys apsidėdavo pūkais, todėl prieš fotografuojant reikėdavo nurinkti pūkus, kad jos gražiai atrodytų ir mažesnei paskui nekritikuotų“, – nusijuokia pašnekovas.

Dar vėliau fotografija jį atvedė į savaitraštį „Lietuvos jūreivis“, paskui – į dienraštį „Klaipėda“. Nemaža dalis fotografijų eksponuota parodose. Net paveldėtus tėvo žvejybinius tinklus Gotfridas panaudojo savo fotografijų parodai.

„Aš žvejo vaikas. Iš žvejų šeimos, žvejų giminės. Bet žvejyba manęs niekad per daug netraukė. Ir į jūrą toliausiai tik puskilometrį esu išplaukęs. Nors dirbau Lietuvos jūrų laivininkystėje, į jūrą manęs neišleido“, – suintriguoja asociacijos pirmininkas.

Pasirodo, dėl to kaltas germaniškos kilmės jo vardas Gotfridas ir giminės užsienyje.

„Buvo toks prierašas – giminės užsienyje, reiškia nepatikimas. Mano dėdės į užsienį dar prieš sovietams ateinant išvyko. Tad nebuvau nei komunistas, nei komjaunuolis, nei pionierius. Man net nesiūlė. Aš esu švarus, Gotfrido vardas išgelbėjo“, – pasakoja pašnekovas.

Visuomeninės veiklos G. Tapino karjeroje sukaupu. Jis ne tik Klaipėdos apskrities latvių asoci-

acijos „Atpūta“ pirmininkas, Lietuvos latvis, saugantis bendras latvių ir lietuvių kilmės šaknis, bet ir aktyvus kitų tautinių bendrijų renginių lankytojas, dalyvaujantis bendrose Klaipėdos tautinių kultūrų centro veiklose. Jis yra pasiruošęs užkalbinti kiekvieną į Klaipėdą užklystantį latvį. Vardan tos, lietuvių ir latvių vienybės.

Ilona Kabošytė

Begaiym Beishebaeva: „Atvykusi į Lietuvą pažinau save“

Pažintis su Lietuvos kirgizų bendruomenės nare Begaiym Beishebaeva prasidėjo prieš keiserius metus, kai šios bendruomenės vadovas Belek Aidarov pristatė Ak-kalpako (Kirgizų tautos vyriškas galvos apdangalas) šventę. Vėliau ją matydavau įvairiuose tautinių bendrijų renginiuose.

Už svarų indėlį į kirgizų kultūros sklaidą, aktyvų dalyvavimą kultūros festivaliuose, pristatant kirgizų kultūrą, tradicijas įvairiuose Lietuvos miestuose 2024 m. Begaiym Beishebaeva apdovanota Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės padėka. Ji yra Kirgizijos migracijos ir Kovos prekyba žmonėmis tarnybos oficiali visuomeninė atstovė.

Žvilgsnis į Kazachiją iš Lietuvos

Šį rudenį Lietuvos kirgizų bendruomenė Kauno, o vėliau ir Vilniaus gyventojus pakvietė į parodą, pasakojančią apie Kirgiziją. „Šią parodą mūsų komanda parengė per labai trumpą laiką. Dar vasaros viduryje su Begaiym pasikalbėjome apie Kirgiziją pristatančios parodos būtinumą, o jau rugsėjo mėnesį parodą atidarėme Kaune“, – spalio mėnesį Tautinių bendrijų namuose atidarant parodą „Atrask Kirgiziją“ kalbėjo Lietuvos kirgizų bendruomenės pirmininkas Belek Aidarov.

„Per pastaruosius trejus metus bendruomenė

aktyviai dalyvauja įvairiuose renginiuose. Nemažai jų organizuojame ir patys, nes diasporai svarbu ne tik saugoti, bet ir perduoti vaikams savo tradicijas, kalbą. Kitas mūsų bendruomenės veiklos tikslas – plačiau pristatyti Kirgiziją Lietuvos gyventojams. Todėl rengdami parodą stengėmės pristatyti savo šalį iš įvairių pusių, kad ją žiūrėdamas lankytojas tarsis pakeliautų po Kirgiziją, pasigrožėtų jos gamta, šiek tiek susipažintų su mūsų tradicijomis, gyvenimo būdu, amatais, tautiniais drabužiais. Gilesniam Kirgizijos pažinimui naudojome filmuotą medžiagą ir nuotraukas“, – sumanymą pristato Begaiym Beishebaeva.

Iš Vilniaus paroda iškeliavo į Visaginą. Dabar Be-

gaiym svarsto galimybę ją pristatyti kitose Lietuvos vietose ir įstaigose.

„Gyvendama Kirgizijoje nejutau nei stipraus patriotizmo, nei didelio pasididžiavimo savo šalimi. Netgi, sakyčiau, buvau linkusi savo šalį labiau kritikuoti, smerkti mūsų politiką, piktintis blogais keliais ir kitais dalykais. Požiūris ėmė keistis, kai iš savo šalies išvykau ilgesniam laikui. Žinoma, pirmaisiais gyvenimo Lietuvoje metais buvau labiau užsiėmusi savais rūpesčiais ir negalvojau apie išitraukimą į bendruomenės veiklą. Kai susipažinau su Belek Aidarovu, Lietuvoje gyvenančiu jau daug metų, kai sužinojau, kaip jis stengiasi suburti Lietuvoje gyvenančius kirgizus, saugoti mūsų tautos etnokultūrą, kalbą, kai jis pradėjo mus, naujai atvykusius kirgizus, raginti ištraukti į šią veiklą, nusprendžiau nuvažiuoti į kelis jo organizuojamus susitikimus. Be abejo, kai esi naujokas, paprastai tik stebi, kas vyksta. Tad pirmuosiuose susitikimuose buvau tik stebėtoja. Tačiau po kelių renginių pamačiau, kad Belek šioje bendruomenėje yra viskas: jis ir organizatorius, jis ir sukviečia bendruomenę į renginį, jis ir maistą paruošia, ir arbatą susirinkusiems pilsto, jis ir kalbas sako, ir dovanas dovanoja, ir po renginio viską sutvarko. Pradėjau mąstyti, kodėl jam viso to reikia. Ir tada kilo klausimas: o aš dėl ko?.. Negi aš gyvendama Lietuvoje tik dirbsiu, valgysiu, miegosiu?.. Ar tai mano gyvenimo prasmė? Belek Aidarov poelgiuose ir veiksmuose pradėjau matyti prasmę. Tai manyje pradėjo budinti patriotizmą. Tą jausmą stiprino ir Lietuvos pažinimas. Atvykusi į šią šalį sužinojau jos istoriją. Lietuvos mokykloje besimokantis sūnus su manimi dalydavosi per pamokas įgytomis žiniomis iš Lietuvos istorijos. Man kėlė nuostabą ir pasididžiavimą, kaip maža šalis sugebėjo išsaugoti savo kalbą, savo etnokultūrą. Tada

pastebėjau, kad mes, kirgizai, mažiau didžiuojamės savo šalimi, savo žeme, kad mes savo kalbos taip nesaugome, kaip saugo lietuviai, – suvokimais dalijasi Begaiym Beishebaeva. – Kirgizijoje visai kitoks požiūris į kalbą. Su rusakalbiu kalbiesi rusiškai, su amerikiečiu – angliškai. Mes prisitaikome prie atvykusio žmogaus. Kirgizijoje aš labai mažai kalbėjau kirgizų kalba. Mokiausi rusiškoje mokykloje. Dabar, kai grįžtu į Kirgiziją, visada kalbu kirgizų kalba“.

Į Lietuvą atvedė smalsumas

Pasiteiravus, kokie keliai ją atvedė į Lietuvą, Begaiym prisipažino, kad gyvendama Kirgizijoje Lietuvą painiodavo su Latvija. „Mano sesuo ištekdavo už lietuvio, tad kalbėdama apie ją vis susipainiodavau, ji Lietuvoje ar Latvijoje gyvena, – nusijuokia pašnekovė. – O prieš šešerius metus sesuo su vyru Kirgizijoje atidarė įdarbinimo Lietuvoje agentūrą. Jie man ir pasiūlė vykti į Lietuvą. Esu smalsus ir daug kuo besidomintis žmogus, taigi pamaniau, kodėl gi ne?.. Aplankysiu Italiją, Prancūziją. Nors gyvendama Kirgizijoje nemažai keliavau, bet Šengeno šalyse nebuvau. Į Lietuvą išvykau planuodama pabūti tik vienerius metus. Nenorėjau ilgam su sūnumi išsiskirti. Į Lietuvą vykau vedama ir profesinio smalsumo. Buvau girdėjusi, kad Lietuvoje yra daug siuvimo fabričių. Pamaniau, kad tai puiki proga susipažinti su jose taikomomis technologijomis, įgyti naujų žinių ir įgūdžių, svarbių mano kvalifikacijai“.

Begaiym į Lietuvą atvyko 2019 m. pagal darbo sutartį su Kauno kompanija „Omniteksas“. „Kirgizijoje esu baigusi siuvimo technologijos universitetines studijas, bet Lietuvoje apie pusę metų šioje įmonėje dirbau siuvėja. Paskui gavau rekomendaciją dirbti siuvimo JV ateljė, siuvančioje vyriškus kostiumus. Kurį laiką po darbo siuvimo įmonėje, eidavau į ateljė mokintis siūti vyrišką kostiumą. Vėliau pasirinkau darbą vien siuvimo JV ateljė. Ir ten dirbu jau penkerius su puse metų, – pasakoja Begaiym Beishebaeva. – Mano ketinimas po metų sugrįžti į Kirgiziją, peraugo į keliskart ilgesnį laikotarpį. Labai džiaugiuosi, kad kartu su manimi gali būti ir mano sūnus Amirhan“.

Kuria savo brendą

„Mano didžiausias pasiekimas yra tai, kad aš susipažinau pati su savimi. Lietuvoje aš pajutau savo galimybes, – teigia Begaiym. – Lietuvoje atskleidžiau rūbų dizainerės gebėjimus. Sukūriau ir vystau savo drabužių brendą. Dirbu ir su kitų šalių rūbų dizaineriais. Susipažinau su Kristina Pileckė iš JAV. Ji atstovauja Yara Shoemaker prekybiniam ženklui. Jau keturis kartus mes, kaip siuvimo profesionalės, kartu dalyvavome Paryžiuje vykstančiuose aukštosios mados renginiuose. Mūsų siūtus drabužius vilki žinomi žmonės, tarp jų – ir Holivudo garsenybės. Man tai buvo labai svarbus savęs išbandymas ir pažinimas“.

Karolina Baltmiškė

Nuotr. pašnekovės asm. archyvo

Ši Begaiym Beishebaevos sukurta suknelė demonstruota Paryžiaus aukštosios mados kolekcijų pristatyme.

Lietuvos graikų draugija „Patrida“ švenčia 30-metį

„Net nesitiki, kad mūsų bendruomenei jau trisdešimt metų“, – nusijuokė Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė Evelina Paulavičienė, bendruomenei vadovaujanti jau dešimt metų.

Lietuvos graikų draugija „Patrida“ buvo įkurta 1995 m. ir vienija Lietuvoje gyvenančius graikus bei jų šeimas iš įvairių Lietuvos miestų. „Patridos“ pirmuoju pirmininku tapo Fiodoras Avlastimovas. Nuo 1997 iki 2005 m. draugijai vadovavo Georgas Kešani-dis, 2005–2015 m. – Angelina Eminova, o nuo 2015 m. – Evelina Paulavičienė.

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

Visus išjudinusius graikiškus šokių pradėjo neseniai „Patridos“ suburtas šokių kolektyvas.

„Per tą dešimtmetį bendruomenė labai atjaunėjo, – ryškiausiai draugijos pokytį įvardija Evelina. – Kai pradėjau draugijai vadovauti, dauguma jos narių buvo vyresnio amžiaus. Tada subūrėme ansamblį „Patrida“. To meto draugijos nariams labai patiko dainuoti graikiškas dainas. Dabar ansamblio nebeturime, nes į draugiją įsitraukusiam jaunimui norisi aktyvesnės veiklos. Taigi įkūrėme šokių kolektyvą. Dar vienas ryškus pokytis – vaikų skaičius. Kai pradėjau vadovauti draugijai buvo tik keturi vaikai, dabar vaikų – per 60. Ir labiausiai tai pajuntu, kai reikia pasirū-

pinti kalėdinėmis dovanėlėmis“.

Viena svarbiausių draugijos veiklos sričių – graikų kultūros puoselėjimas, kalbos mokymasis. Pasak Evelinos, daugelis vyresnės kartos narių, dar sovietmečiu patekusių į Lietuvą, gerai kalba graikiškai, jaunajai kartai dažniausiai šios kalbos reikia mokytis. Bendradarbiaudama su Graikijos ambasada Lietuvoje, „Patrida“ sudaro sąlygas tiek kalbos mokymuisi, tiek gilesniam graikų kultūros pažinimui – Lietuvoje dirba iš Graikijos atvykę mokytojai. Ir šiuo metu draugijos nariams padeda iš Graikijos atvykęs mokytojas Teodoros Merikakis.

„Savo kalbą, etnokultūrą stengiamės perduoti ir vaikams. Esame įkūrę sekmadieninę mokyklėlę. Gaila, kad ne visų draugijos narių vaikai ją lanko, bet tai nereikia, kad jie atitrūkė nuo graikų kultūros. Kadangi daugelis jų auga mišrioje šeimoje, kuriose vienas tėvų graikas, vaikas paprastai kalba dviem kalbomis – mamos ir tėčio, nes formuojasi tradicija šeimose išsaugoti abiejų tėvų kalbas, – pasakoja E. Paulavičienė. – Labai džiaugiuosi, kad man vadovaujant draugijai teko aktyviai prisidėti prie Konstantinopolio patriarchato atkūrimo. Anksčiau slapta pasvajodavau, kaip būtų smagu nueiti į graikišką bažnyčią, ir stebuklas įvyko. Tokia bažnyčia Lietuvoje yra ir pati prisidėjau prie jos kūrimo“.

Lapkričio 21 d. Lenkų kultūros namuose Lietuvos graikų draugija „Patrida“ šventė 30-metį. Tą vakarą koncertavo iš Atėnų atvykęs ansamblis „Jemini“, draugiją sveikino Graikijos Respublikos ambasadorius Lietuvoje Grigoris Karahalios, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas ir Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Tautinių bendrijų namų l. e. p. direktorė Rita Novikienė ir finansininkė Jolita Lemežienė, kitų tau-

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

„Patridą“ ir jos vadovę pasveikino Graikijos Respublikos ambasadorius Lietuvoje Grigoris Karahalios (kairėje).

Konstantinopolio patriarchato kunigas Lietuvoje Vitalijus Mockus.

Sėkmės plėtojant graikų kultūros draugijos veiklą linkėjo Tautinių mažumų departamento direktorius D. Babilas ir Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja R. Paliukienė.

tinių bendruomenių atstovai. Draugiją apsilankymu pagerbė ir Konstantinopolio patriarchato kunigas Lietuvoje Vitalijus Mockus.

„Tai buvo puiki šventė, kurioje daug šokome, skambant muzikai dalijomės gera nuotaika ir nuoširdžiais palinkėjimais, – įspūdžiais dalijasi Lietuvos

graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė Evelina Paulavičienė. – Būti graiku Lietuvoje yra puiku. Žmonės keliauja į Graikiją, domisi jos kultūra ir tos kultūros ieško Lietuvoje. Labai norėčiau, kad ir kitų tautų atstovams gyventi Lietuvoje būtų malonumas“.

Barbora Gaudutė

Uzbekų kultūros dienos „Rytų žvaigždė“

Lapkričio 21–23 d. Lietuvos uzbekų kultūros centras Visagine ir Vilniuje 24-ąją kartą surengė tradicinę šventę „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“. Pagrindiniai šventės rėmėjai – Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Visagino savivaldybė. Renginio globėjai – Uzbekistano Respublikos ambasada Latvijos Respublikoje ir Uzbekistano Respublikos tautinių santykių ir užsienyje gyvenančių tautiečių reikalų komitetas. Šventė skirta Uzbekistano Respublikos nepriklausomybės 34-osioms ir Lietuvos uzbekų kultūros centro 24-osioms veiklos metinėms paminėti.

Lapkričio 21-osios pavakarę Lietuvos uzbekų kultūros centro nariai ir atvykę svečiai iš Uzbekistano susitiko su Visagino savivaldybės meru Erlandu Galaguz ir savivaldybės administracijos atstovais, o lapkričio 22-ąją visaginiečius pakvietė į kultūros centre surengtą šventę.

Lapkričio 23-iąją šventė „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“ vyko Vilniuje, Tautinių bendrijų namuose, į kurią įsitraukė ir kitos tautinės bendruomenės. Šventės dalyvius pasveikino Uzbekistano Respublikos ambasados Latvijoje konsulas Jaloldin Kuziboev, Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Uzbekistano ir Lietuvos draugystės draugijos vadovas, akademikas, Taškento Islamo Karimovo valstybinio technikos universiteto rektorius Turabža-

nov Sadritdin. Tiek Visagine, tiek Vilniuje jis dalijosi mintimis apie jaunąjį Uzbekistano kartą ir pasididžiumą keliančius jų nuopelnus.

Lietuvos uzbekų kultūros centro vadovė Leila Urmanova-Vnukova apžvelgė 24 metų veiklą.

„Buvau pažįstama su Leila Urmanova, ją gerbiau kaip puikią pianistę ir, kai ji man pasiūlė tapti Lietuvos uzbekų kultūros centro steigėja, labai apsidžiaugiau, nes be galo gerbiu Rytų šalių istoriją, kultūrą, mokslą. Mane labai traukė jų dvasinis pasaulis, – 2001-uosius, kai kūrėsi Lietuvos uzbekų kultūros centras, pasibaigus oficialiajai šventės daliai prisiminė pianistę profesorę Veronika Vitaitė. – Esu labai laiminga, kad prisidėjau prie Leilos ir Uzbekų kultūros centro iniciatyvos rengti tarptautinį Aldonos Dvarionaitės konkursą. Nuostabios ir uzbekų šventės. Mane žavi šių žmonių nuoširdumas. Jie labai saugo šeimos tradicijas ir labai gerbia vyresniasias kartas. Iš jų mums to dar reikia pasimokyti. Per šventę klausiau Leilos skaitomų uzbekų poetų eilių ir gėrėjausi – kiek jose daug išminties. Kultūrinis bendravimas labai praturtina. Tikiu, kad ateis toks laikas, kai visos tautos gyvens mylėdamos ir gerbdamos viena kitą“.

Už indėlį kuriant Lietuvos uzbekų kultūros centrą ir plėtojant jo veiklą, Uzbekistano ir Lietuvos draugystės draugijos vadovas, akademikas Turabžanov Sadritdin profesorei įteikė vertingą dovaną.

Nuotr. Karolinos Baltušienės

Leila Urmanova-Vnukova ir prof. Veronika Vitaitė

Dainuoja Uzbekistano nusipelnusi artistė dainininkė Mochičechra Šomuratova.

Uzbekistano ir Lietuvos draugystės draugijos vadovas, akademikas Turabžanov Sadritdin vertingą dovaną įteikė prof. Veronikai Vitaitėi.

Bendruomenės nariai kartu su Uzbekistano Respublikos ambasados Latvijoje konsulu Jaloldin Kuziboev (centre).

Į šventę atvyko ir uzbekiškas dainas, tarp jų ir *makom* žanro, atliko Uzbekistano nusipelnusi artistė dainininkė Mochičechra Šomuratova. Jos pasirodymui uzbekiškų spalvų suteikė į tautinių šokių pynę įsitraukę šventės dalyviai. Dauguma jų – jaunimas.

„Kai darai iš širdies ir teisingai, kaip yra išmokę mūsų tėvai ir gimtoji žemė, nereikia pastangų jaunimui pritraukti. Jie patys ateina, nes mums visiems reikalingas tautiečių palaikymas, – pasiteiravus, kaip pavyksta į centro veiklą įtraukti jaunimą, sakė Leila Urmanova-Vnukova ir pasidžiaugė. – Mūsų jaunimas labai profesionalus. Atvykę į Lietuvą jie sėkmingai dirba labai įvairiose srityse, kalba keliomis kalbomis“.

„Į Lietuvą mes atvykome vedami skirtingų tikslų.

Vieni atvykome mokytis, kiti – dirbti, bet mus visus vienija mūsų šalyje išugdytas vienas kito palaikymas. Jau prieš vykdami į Lietuvą, mes susiradome čia gyvenančius savo tėvynainius. Mes juntame atsakomybę už savo tautiečius ir stengiamės vienas kitam padėti, kad visiems mums sektųsi integruotis į tos šalies, į kurią atvykome, visuomenę. Ir šioje srityje Lietuvos uzbekų kultūros centras atlieka svarbią funkciją“, – teigė šventėje dalyvavęs iš Uzbekistano atvykęs jaunimas.

„Didžiuojusi į Lietuvą atvykusiais jaunais žmonėmis, nes tai didelės perspektyvas turinti jaunoji karta. Ir jei tik turime kokią galimybę jiems padėti, mes visada padedame“, – jaunimą palaikė Lietuvos uzbekų kultūros centro vadovė.

O kokia uzbekų šventė be plogo. Tad ir per šią šventę dalyviai buvo vaišinami šiuo tradiciniu patiekalu.

„Ne pirmą kartą dalyvauju Lietuvos uzbekų kultūros centro renginiuose ir mane žavi tai, ką jie daro, kaip jie palaiko ryšį su kitomis tautinėmis bendrijomis, kaip plečiasi jų draugiški ryšiai. Kiekvienas renginys apjungia ne tik mūsų tėvynainius, bet ir kitus, atvykusius į Lietuvą iš Centrinės Azijos, kitų šalių, žmones. Kultūra ir menas visada sujungia tautas“, – teigė Uzbekistano ir Lietuvos draugystės draugijos vadovas, akademikas Turabžanov Sadritdin.

Karolina Baltmiškė

Estijos delegacijos viešnagė užbaigė parodos atidarymas

Lapkričio 20–21 d. Tautinių mažumų departamente svečiavosi Estijos kultūros ministerijos ir šios šalies tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų 20 žmonių delegacija.

„Mūsų valstybė nuo pat nepriklausomybės atkūrimo skiria lėšų Estijoje gyvenančioms tautinėms mažumoms, kad jos saugotų savo kalbą ir kultūrą, – šalies pagalbą tautinėms mažumoms apibūdino delegacijos vadovas, Estijos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros įvairovės skyriaus specialistas, dirbantis su tautinėmis mažumomis, Artjom Tepljuk. – Kelionė į Vilnių – mūsų mokomasis vizitas. Mes norėjome susipažinti su Lietuvos patirtimi formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką tautinių mažumų srityje, aptarti teisinio reglamentavimo naujoves bei bendradarbiavimo su bendruomenėmis praktikas. Mus labai domina pernai priimtas ir nuo šių metų įsigaliojęs Tautinių mažumų įstatymas. Norėjome išsiaiškinti, kaip jis veikia praktiškai, kokie iššūkiai kyla. Šio vizito

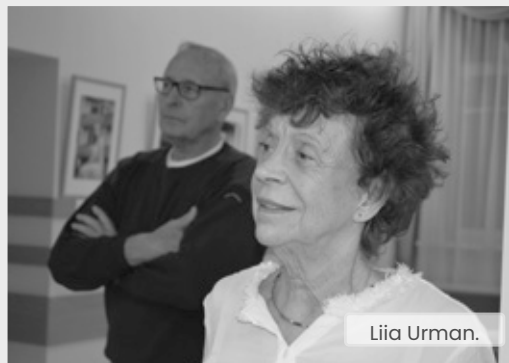
Po parodos atidarymo.

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

metu mes susitikome su kolegomis iš Tautinių mažumų departamento ir su Lietuvos respublikos kultūros ministerijos specialistais, dirbančiais su tautinėmis mažumomis. Taip pat lankėmės Kauno įvairių tautų kultūrų centre, aplankėme Trakuose įsikūrusią karaimų bendruomenę, Vilniaus Gaono muziejų. Vizitą

Parodoje – Estijos moterų portretai.

Liia Urman.

baigėme Tautinių bendrijų namuose, kur susitikome su tautinių mažumų atstovais. Po to dalyvavome Estijos fotografės Annikos Haas nuotraukų parodos „Estijos moteris – kūrėja su širdimi“, kurią surengė Lietuvos estų bendruomenė ir jos vadovė Liia Urman. Ši paroda – tai kultūrinės diplomatijos pavyzdys – Lietuvos visuomenė supažindinama su žymiomis Estijos kultūros, socialinės ir sveikatos apsaugos, verslo ir kitų sričių veikėjomis“.

„Tęsiu prieš metus duotą pažadą Annikos Haas nuotraukų parodą „Estijos moteris – kūrėja su širdimi“ surengti Tautinių bendrijų namuose, – po kilnojamosios parodos atidarymo sakė ilgametė Lietuvos estų draugijos pirmininkė, Pasaulio estų tarybos viceprezidentė, viena iš Europos migrančių moterų tinklo steigėja Liia Urman. – Pirmą kartą ši kilnojamoji paroda buvo surengta prieš porą metų Vilniaus

apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje. Nuotraukos buvo eksponuojamos Estijos ambasadoje Lietuvoje, keturis mėnesius keliavo po Suomiją. Per Estijos dainų šventę paroda buvo surengta Taline. Annikos Haas darbai buvo pristatyti Latvijoje. O dabar paroda sugrįžo į Vilnių. Mūsų planuose – šią Annikos Haas nuotraukų parodą surengti Italijoje, Ispanijoje, Norvegijoje ir Kanadoje, bet ar viskas bus taip, parodys laikas“.

Atidarant parodą dainavo iš Estijos atvykusi dainininkė Anastasia Kudimova.

Lietuvos estų draugijos surengtą kilnojamąją Annikos Haas nuotraukų parodą „Estijos moteris – kūrėja su širdimi“ iki gruodžio 18 d. galima pažiūrėti Tautinių bendrijų namuose.

Karolina Baltmiškė

Muhirų reikšmė totorių kultūrai

Lapkričio 6–14 d. Tautinių bendrijų namuose veikė Vilniaus apskrities totorių bendruomenės ir jos vadovės dr. Galinos Miškinienės surengta paroda „Muhirai – Lietuvos totorių kultūros dalis“.

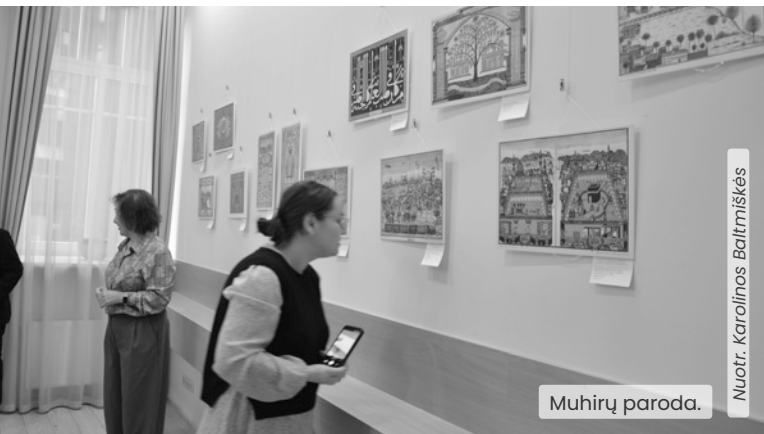
Renginys prasidėjo dr. Galinos Miškinienės pasakaita apie muhirų meną, jų istoriją ir svarbą totoriams, o parodos eksponatai liudijo apie šio meno įvairovę ir jo svarbą Lietuvos totoriams. Kaip skelbiama parodos anotacijoje, žodis muhiras totorių kalboje reiškia antspaudą, svarbią žinią.

„Muhirai buvo svarbi Lietuvos totorių gyvenimo dalis. Juos dovanodavo eidami į svečius, vestuvių ar kitomis progomis. Jie kabodavo kiekvienuose namuose. Prisimenu, ir mūsų namuose buvo muhirų. Vieni muhirai buvo įvairiais dažais tapyti ant popieriaus, kiti – siuvinėti. Tačiau šiuo metu muhirus galima pamatyti tik mečetėse, į kurias ne kiekvienas gali užėiti. Be to, juos reikia mokėti suprasti. Tai kaip dvasinės apsaugos, maldos ir atminimo dokumentas,

ir kaip namų bei mečetės puošmena. Kiekviename jų svarbiausias elementas – iš Korano paimtos maldos bei pranašo Muhammado šlovinimo tekstų ištraukos. Šie paveikslai buvo perduodami iš kartos į kartą. Muhirai turėjo savo vertę. Pastaruoju metu pasaulyje nemažai paskelbta informacijos apie muhirus, išleisti muhirų albumai, bet Lietuvoje kol kas tokių leidinių

Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė dr. Galina Miškinienė.

nėra. Nėra ir atskiro Lietuvos totorių muhirams skirto mokslinio darbo, – pasakoja Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė dr. Galina Miškinienė. – Dėl įvairių istorinių išgyvenimų Lietuvoje muhirų turime labai nedaug. Daug jų sunyko per sovietmetį. Žmonės muhirus slėpdavo, o ten, kur juos slėpdavo, neretai užsukdavo ir pelės... Kai po 2000-ųjų keliavau į šeimas, senesnių muhirų turėjo tik vienas kitas vyresnio amžiaus žmogus. Dažniausiai jį ištraukdavo iš lentynų, kur jis būdavo užkištas. Jei vyresnioji karta

dar suprasedavo muhirų prasmę, jaunimui jo esmė gali būti sunkiau suvokiama: jei paveikslėlis negražus, kam jis reikalingas?“

Po 1990-ųjų, atsiradus kontaktams su Turkija, suveikė istorinė atmintis ir muhirus iš ten pradėjo vežti į Lietuvą, tad dabar šių paveikslėlių galima pamatyti Lietuvos totorių namuose. „Tačiau tai jau ne rankų darbo, – sako pašnekovė. – Technologijų ir meno pokyčiai turi įtakos muhirams. Eilutės (ajatai) paimti iš Korano, o prie jų pripiešta įvairių gėlyčių ar kitokių elementų. Vietoj tradicinių kelionės į Chadžą vaizdų, mečečių ir šventų miestų laikui bėgant atsiradavo vietinių detalių. Tačiau visais laikais pirmoje vietoje išliko suderinta geometrija, ornamentika, architektūrinė ikonografija ir kaligrafija. Vilniaus apskrities totorių bendruomenės tikslas – sudaryti žmonėms galimybę susipažinti su muhirais, įsitikinti, kad tai tikrai yra menas, turėjęs savo reikšmę“.

Muhirų pristatymą finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Barbora Gaudutė

Prisimenant Mariją Lupu Radvilienę

Spalio 4 d., minėdami Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jonušo Radvilos žmonos kunigaikštienės Marijos Lupu Radvilienės 400-ąsias gimimo metines, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ nariai aplankėme Kauno rajone esantį Raudondvario dvarą. Jame 1652–1655 m. gyveno Marija Lupu. Jos vyras Jonušas Radvila atliko pirmąjį dvaro remontą. Ši kelionė – Tautinių mažumų departamento finansuojamo projekto „Didikės Marijos Lupu Radvilienės istorinis palikimas šiuolaikiniame tarpkultūriniame kontekste“ dalis. Kartu su bendruomenės nariai į Raudondvarį vyko Rumunijos ambasados Lietuvoje ministrė patarėja Valeria Toma ir patarėjas Victor Palii

Lučija Bartkienė, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė

Tautinių bendrijų namuose – paroda apie Kirgiziją

Spalio 12–26 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos kirgizų bendruomenė pristatė savo šalį. Renginio pradžioje bendruomenės pirmininkas Belek Aidarov papasakojo apie Kirgiziją, jos ypatumus, kalbą, vietas ir objektus, dėl kurių vertą joje apsilankyti. Po to renginio dalyviai buvo pakviesti apžiūrėti parodą, kurioje eksponuojami kirgizų etnografiniai kostiumai, žiemą šildanti, o vasarą vėsą teikianti jurta, kūdikio lopšys, nuotraukos, kuriose užfiksuota Kirgizijos gamta, tradicijos, įvairios veiklos. Pajusti šalies grožį galima ir žiūrint dokumentinį filmą.

TBN inf.

Vilnius Shalom Festival: nuo švenčių iki garsių atlikėjų

Rugsėjo 21-osios popietę ant Trijų Kryžių kalno suskambėjo žydų senovinių instrumentų – šofarų garsai, skelbdami pagal hebrajiškąjį kalendorių pradedančius 5786-uosius metus ir jau antrus metus VšĮ „Prabudimo orkestras“ rengiamo Vilniaus Shalom festivalio, kurio vienas iš rėmėjų yra Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, pradžią.

Įvairi festivalio programa

„Festivalis labai organiškai išaugo iš buvusių veiklų, susijusių su žydų muzika. Pirmasis mūsų projektas buvo „Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės“, po jo sekė šokio ir muzikos spektaklis „Šokio Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės“. Paskui rengėme įvairius koncertus, skirtus Izraelio nepriklausomybės ir Europos žydų kultūros dienoms, Žydų genocidui ir kitiems svarbiems įvykiams paminėti. Praėjusiais metais nusprendėme surengti festivalį“, – pasakoja VšĮ „Prabudimo orkestras“ įkūrėjas ir vadovas Tadas Daujotas.

Pernai surengto žydiškos muzikos festivalio „Shalom Culture & Music Festival“ koncertai vyko septyniuose Lietuvos miestuose bei miesteliuose ir tęsėsi beveik pusę metų. Šiomet festivalio renginiai vyko tik Vilniuje, o jo laikas sutrumpėjo iki mėnesio. Rėmėjų dėka visi festivalio renginiai klausytojams buvo nemokami.

„Festivalio programa lipdėsi tarsi dėlionė, – patirtimi dalijasi festivalio iniciatoriai ir organizatoriai Elina ir Tadas Daujotai. – Sudarydami programą pirmiausia orientavomės į žydams svarbias datas. Neatsitiktinai festivalį pradėjome švęsdami Roš ha Šaną. Ši diena žydams reiškia naujų metų pradžią. Ją paminėjome Tarptautiniu šofarų maršu. Pernai jame dalyvavo 15 šofarų, o šiomet – apie 50. Šofarininkai

buvo susirinkę iš Lietuvos, Latvijos, Izraelio, Ispanijos, Italijos, Airijos, Vokietijos, JAV, Ukrainos. Kita diena, su kuria buvo susietas festivalis, Lietuvos žydų genocido diena. Kompozitoriaus Leon Gurvitch sukurtu kūrinio „Anne Frank siuita“ paminėjome Yom Kippuro – Permaldavimo – dieną. Į festivalio programą įtraukėme ir spalio 7-osios, kai per šabą ir Simcha Toros šventę 2023 m. buvo užpultas Izraelis, aukų atminimą. Organizuojant festivalį mums buvo svarbu prisiminti ir Žydų mokslinių tyrimų instituto YIVO šimtmetį. Ši 1925 m. Vilniuje įkurta organizacija saugo, tiria ir dėsto žydų gyvenimo kultūros istoriją Rytų Europoje, Vokietijoje ir Rusijoje. Tarsi savaime į festivalio programą įsiliejo ir žydų kilmės lietuvių kompozitoriaus Anatolijaus Šenderovo 80-ųjų gimimo metinių paminėjimas“.

Staigmena – orkestras iš Izraelio

Festivalis sulaukė tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių atlikėjų dėmesio. Festivalyje koncertavo dainininkai Rafailas Karpis, Mindaugas Zimkus, Joris Rubinovas, Felix Livshitz (Izraelis), Giedrė Kisieliūtė, Rugilė

Daujotaitė, Artūro Dambrausko vadovaujamas Vals-tybinis choras „Vilnius“, Rakija Klezmer Band ir Vilnius Shalom Band, smuikininkai Dalia Dėdinskaitė ir Dainius Peseckas, pianistai Vincenzo de Martino, Paulius Berūkštis, Leon Gurvitch (Vokietija), violončelininkai Rokas Vaitkevičius ir Marius Sakavičius, saksofonistas Davit Avetisyan, arfininkė Miglė Sakavičiūtė, bajano virtuozas Jevgenii Musijets, Vilniaus m. savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, vadovaujamas Modesto Barkausko.

Festivalio staigmena – baigiamajame festivalio koncerte grojęs iš Izraelio atvykęs Be'er Še'vos miesto savivaldybės pučiamųjų orkestras, vadovaujamas Micha David. „Įvertindami savo finansinius pajėgumus, mes niekada nebūtų pagalvoję pasikviesti šį orkestrą. Jie patys Facebook perskaitę informaciją, kad praėjusių metų festivalyje grojo žymi klarnetininkė iš Izraelio Orit Orbach, mus susirado ir pasisiūlė atvykti. Orkestras atvyko už savo lėšas. Patys susimokėjo už skrydžius, viešbutį, maitinimą. Mūsų dalis buvo išnuomoti LVSO koncertų salę, surinkti žiūrovus, pasirūpinti autobusais bei ekskursijomis. Taip pat

Nuotr. iš asm. archyvo

Elina ir Tadas Daujotai

su Kauno rajono savivaldybės pagalba organizavome jiems vieną papildomą koncertą Raudondvario dvare. Tokie netikėti programos posūkiai labai motyvuoja tęsti darbus bei ieškoti naujų formų, – įspūdiškai dalijasi Elina ir Tadas Daujotai ir užsimena apie kitų metų planuojamo festivalio jau kuriamą programą. – Žinoma, ji dar keisis, nes kažką tu surandi, kažkas per kažką mus susiranda“.

Karolina Baltmiškė

Festivalį „Baltijos gamajūnas 2025“ vainikavo apdovanojimai

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

TRPA generalinis sekretorius Olegas Michalevič asociacijos prezidentui Levui Mesengiseriui įteikė I laipsnio garbės riterio ženklą.

Lapkričio 8 d. Tautinių bendrijų namuose apdovanoti festivalio „Baltijos gamajūnas 2025“ Tarptautinio literatūrinio festivalio-konkurso „Baltijos Gamajūnas“ laureatai ir diplomantai ir paminėtas Tarptautinės rašytojų ir publicistų asociacijos respublikinės draugijos (TRPA RD) iniciatoriaus ir prezidento Levo Mesengiserio 85-asis gimtadienis.

„Džiaugiuosi galėdamas pasveikinti visus devintojo Tarptautinio literatūrinio festivalio-konkurso baigiamojo renginio dalyvius. Šiemet festivalis buvo skirtas Nobelio premijos laureato Ivano Bunino

155-osioms gimimo metinėms. Nuoširdžiai dėkoju Tautinių mažumų departamentui už paramą festivalio organizavimui“, – renginį pradėjo TRPA prezidentas Levas Mesengiseris.

TRPA generalinis sekretorius Olegas Michalevič paskelbė, kad asociacijos prezidentui Levui Mesegiseriui už daugelį metų nepriekaištingo vadovavimo regioniniam padaliniui sudėtingiausiu šiuolaikinės istorijos laikotarpiu suteiktas Rusų literatūros riterio vardas ir įteikė I laipsnio garbės riterio ženklą.

Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas, kalbėdamas apie TRPA veiklos svarbą akcentavo ir tai, kad šiemet Departamentui teko du kartus pareikšti savo tvirtą požiūrį į rusų kalbą, kuri yra lygiai tokia pat kalba, kaip ir kitos, kuriomis kalba įvairių tautų Lietuvos piliečiai. Už aktyvią veiklą Departamento direktorius jubiliatui įteikė padėkos raštą.

Prieš paskelbiant konkurso laureatus TRPA RD viceprezidentė Elena Suodienė apžvelgė šių metų konkursą, kuriam rusų kalba sukurta poeziją ir prozą pateikė poetai ir rašytojai iš Lietuvos, Latvijos, Baltarusijos, Vokietijos, Rusijos, Izraelio, Lenkijos, Kirgizi-

jos, Uzbekijos, Danijos ir JAV.

2025 m. konkurso laureatais tapo Elena Radzevičienė (Lietuva), Jekaterina Čausova (Vokietija), Anna Babinceva (Rusija) ir Irina Savčenko (Baltarusija). Laureatai buvo apdovanoti diplomais ir festivalio laureato statulėlėmis, taip pat jiems įteiktas almanachas „Stupeni 2025“, kuriame publikuoti jų kūriniai.

Kiti aukšto įvertinimo sulaukę rašytojai apdovanoti TRPA diplomais, paskatinamaisiais raštais. Neatvykusiesiems jie išsiųsti elektroniniu paštu.

Per birželio mėnesį vykusius literatūrinius skaitymus didžiausią pripažinimą pelniusiems Iraidai Kelmelienei (Latvija), Sergejui Lavrovui (Lietuva) įteikti TRPA diplomai ir statulėlės. Kitiems žiūrovų simpatijas pelniusiems kūrėjams – Ninai Geide (Danija), Elenai Kofman (JAV) ir Viktorijai Sokoloskajai (Baltarusija), diplomai išsiųsti elektroniniu paštu.

TRPA garbės raštai įteikti Reginai Jakučiūnaitei už rusų kalba leidžiamų literatūros almanachų aktualizavimą respublikinėje spaudoje ir Laimai Debesiūnienei už kompetentingą dalyvavimą mokslinėse ir praktinėse konferencijose bei profesinę konsultacinę ir vertimo veiklą.

Europos literatūros ir meno akademijos diplomus „Auksinis teptukas“ įteiktas dailininkui Vladimirui Pustovojui.

Poezija, dainomis ir nuoširdžiais sveikinimais į renginį įsiliejo kūrėjų grupė iš Latvijos.

Eva Ahtaeva pristatė šių metų almanachą „Stupeni 2025“, kuriame publikuota kūryba 78 autorių iš 13 šalių. – Lietuvos, Latvijos, JAV, Ukrainos, Lenki-

Dalyvius ir jubilatą sveikino Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas.

Nuotr. Sergej Dobriakov

Asociacijos prezidentą sveikino ir delegacija iš Latvijos.

Nuotr. Karolinos Baltmīškes

jos, Vokietijos, Danijos, Estijos, Baltarusijos, Izraelio, Rusijos, Uzbekistano, Kirgizijos.

Taip pat pristatytas leidinys „Laiko orbitoje. TRPA“, kuriame apžvelgta asociacijos veikla 2008–2025 metais. Leidinį pristatė vyr. redaktorė Liudmila Riabenko-Zonn.

Barbora Gaudutė

Gudų folkloro festivalis „Senoji Baltarusija“

Lapkričio 8 d. Naujosios Vilnios kultūros centre į VI folkloro festivalį „Senovės Baltarusija“ susirinko 13 ansamblių iš Lietuvos, Lenkijos ir Latvijos.

„Nuo 2019 metų rengiamas festivalis „Senovės Baltarusija“ saugo ir perduoda tradicinę muziką dartinėmis kartoms. Juk nesuvokiant praeities dvasios, neįmanoma sukurti kažką naujo. Todėl labai svarbu folklorą ne tik išsaugoti, bet ir skleisti bei perduoti ateities kartoms. Pagrindinė folkloro festivalio „Senovės Baltarusija“ užduotis – suteikti žiūrovams galimybę iš naujo atrasti savo protėvių pasaulėžiūrą

Festivalio dalyviai.

Nuotr. Karolinos Baltmīškes

ir tradicijas“, – tradicinio festivalio svarbą apibūdina Gudų kultūros draugijos pirmininkas dr. Aliaksandr Adamkovič.

Per festivalį veikė baltarusių senuosius verslus primenančių dirbinių ir baltarusių kalba išleistų knygų parodos. Taip pat eksponuojami Boriso Šandrochos tapybos darbai. „Kur pakviečia, ten ir rengiu savo darbų parodas. Jas esu surengęs Seime, Susisiekimo ministerijoje, kitose įstaigose. Parodas rengiu ir kituose miestuose, – pasakoja prieš keturis dešimtmečius į Lietuvą atvykęs Borisas ir atkreipia dėmesį į parodos centre kabantį Pranciškaus Skorinos portretą. – Mane domina Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikai. Ilgus metus lietuviai ir gudai buvo viena valsty-

bė. Tą ir norėjau parodyti savo kūryboje. Pranciškaus Skorinos portretą nutapiu, kai minėjome pirmosios Lietuvoje spausdintos knygos 500-ąsias metines. Mes turime didžiulotį, kad LDK viena pirmųjų Europoje pradėjo spausdinti knygas. Ir nemanau, kad Pranciškų Skoriną reikėtų skirti kažkuriai tautybei. Jis yra LDK veikėjas“.

Renginyje dalyvavo ir dalyvius pasveikino Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Aušra Šokaitienė.

Karolina Baltmiškė

M. K. Čiurlionio tapyboje – Mesopotamijos mitologijos simboliai

Spalio 22 d. Kauno armėnų bendruomenė Mikalojaus Čiurlionio namuose Vilniuje surengė baigiamąją Tautinių mažumų departamento finansuojamo projekto, skirto M. K. Čiurlionio 150-osioms metinėms, popietę.

„Pirmasis projekto renginys įvyko kovo 28 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. Vėliau projekto renginiai vyko Klaipėdoje, Šiauliuose, Visagine, o baigiamasis – Vilniuje, name, kuriame 1907–1908 m. gyveno ir kūrė lietuvių tautos genijus – kompozitorius ir dailininkas Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“, – kalbėjo Kauno armėnų bendruomenės pirmininkas Aleksandr Bojadžian.

Kaip ir ankstesniuose renginiuose, pastarajame Lietuvos armėnų sąjungos narys Ruslan Arutiunian skaitė paskaitą apie Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybą, kurioje svarbiausia tema – Pasaulio sutvėrimas. Lektorius, naudodamasis dailininko sukurtais piešiniais, peržvelgia šios idėjos evoliuciją nuo Dievo paieškų iki paveikslų, vedančių prie Mesopotamijos mitologijos, kosmologinių motyvų, primenančių armėnų chačkaruose vaizduojamus simbolius.

„Čiurlionio kūryba domiuosi labai seniai. Prieš dešimtmetį susipažinau su Mesopotamijos legendomis ir pastebėjau jų ir Čiurlionio kūrybos ryšį. Visoje jo kūryboje yra viena tema – Pasaulio sutvėrimas. Visos kitos jo kūryboje esamos temos yra tik pagrindinės sudėtinės dalys“,

– po paskaitos sakė Ruslan Arutiunian.

Projekto renginius moderavo menotyrininkas prof. Edmundas Saladžius. „Moderuodamas šį projektą pastebėjau įdomų faktą, kad niekas M. K. Čiurlionio kūrybos nesusiejo su senosiomis kultūromis. Galima sakyti netgi priešistorinėmis kultūromis. Armėnų bendrija tai padarė“, – sakė profesorius.

Kauno armėnų bendruomenės turinčio išliekamąją vertę projekto išskirtinumu pasidžiaugė ir renginyje dalyvavęs Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas.

Renginio metu skambėjo pianisto Arthur Grigoryan atliekama muzika. Milda Dreverytė pradžiugino lietuviškomis ir armėniškomis dainomis.

Vytis Kaunas

„Pokrovo varpai“ nuskambėjo 20-ąjį kartą

Lapkričio 5–9 d. Vilnius gyveno folkloro ritmu – čia vyko XX tarptautinis folkloro festivalis „Pokrovo varpai“. Šiame renginyje dedikuotas 150-osioms M. K. Čiurlionio gimimo metinėms. Jubiliejinis festivalis tapo ne tik garbingu kultūriniu įvykiu, bet ir įtakingu atsaku į klausimą, ar tradicija vis dar aktuali šiuolaikiniam žmogui. Atsakymas – taip, ir dar kaip.

Festivalio atidarymo koncertas „Folkloras ir dabartis“, vykęs Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje, buvo nepaprastas. Scenoje susijungė Lietuvos ir Sakartvelo atlikėjai, pristatę du išskirtinius kompozitoriaus Jievaro Jasinskio kūrinius. Pirmasis – „ORERO“, paremtas kartvelų folkloro motyvais, jau pelnęs pripažinimą kaip vienas sėkmingiausių festivalio World Music projektų. Antrasis – festivalio pasaulinė premjera, simfoninė poema „Dedikaci-

ja Čiurlioniui“, subtiliai interpretuojanti Čiurlionio kūrybos vizijas.

Šis muzikinis tiltas tarp tautų ir epochų buvo įgyvendintas su Vilnius JJAZZ Ensemble, vadovaujamu Jievaro Jasinskio, Šv. Kristoforo kameriniu orkestru, kuriam dirigavo maestro Modestas Barkauskas, Sakartvelo ansambliu SHARA ir solistais iš Lietuvos ir Sakartvelo. Koncerto metu festivalio kūrėjams ir dalyviams buvo įteiktos Vilniaus miesto mero Valdo Benkunsko padėkos, o sveikinimo žodžius tarė teisingumo ministrė Rita Tamašunienė ir Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja atstovė Rasa Paliukienė.

„Pokrovo varpai“ – vienintelis festivalis Baltijos šalyse,

kasmet pristatantis World Music žanro premjeras, paremtas folkloro motyvais. Jo misija – parodyti, kad liaudies muzika gali kalbėti šiuolaikine kalba, būti suprantama ir artima jaunimui. Festivalis tapo platforma kultūriniam mainams, kur susitinka tautų balsai, o Vilnius – daugiakultūris miestas – dar kartą įrodė savo gebėjimą vienyti ir įkvėpti.

Per penkias dienas Lietuvos sostinė virto daugia-tautės kultūros scena. Festivalyje dalyvavo apie 800 atlikėjų – nuo Lietuvos regionų folkloro ansamblių iki svečių iš Australijos, Bulgarijos, Ispanijos, Italijos, Latvijos, Lenkijos, Norvegijos, Sakartvelo, Serbijos, Ukrainos ir Vokietijos.

Festivalio programa buvo nepaprastai turtinga: koncertai prestižinėse Vilniaus salėse, liaudies šokių ir pasidainavimo vakarai, mokslinė konferencija, apskritojo stalo diskusijos, UNESCO nematerialaus paveldo pristatymai, tradicinio dainavimo laboratorijos ir kt. Kiekvienas renginys kvietė ne tik stebėti, bet ir dalyvauti, mokytis, kurti.

Koncertas „Unikalios tradicijos“, vykęs Vilniaus universiteto Teatro salėje, buvo gyvas tautų dialogas, kuriame muzika virto bendryste. Skambėjo ne tik melodijos, bet ir istorijos, atvežtos iš įvairių pasaulio kampelių – nuo lietuviškų sutartinių iki bulgariškų polifonijų, nuo Sakartvelo balsų iki australų ritmikos

Šv. Kotrynos bažnyčioje vykęs koncertas „Muzika gurmanams“ – tikra šventė tiems, kurie folklorą girdi ne tik kaip garsą, bet kaip skonį, spalvą ir kultūrinį potyrį. Tą vakarą susitiko ansambliai iš dešimties šalių – nuo Lietuvos iki Australijos.

Intensyviu, spalvingu ir kultūriškai turtingu folkloro maratonu tapo koncertas Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos salėje. Per kelias valandas scenoje pasirodė daugiau nei trisdešimt kolektyvų ir atlikėjų iš Lietuvos, Sakartvelo, Ukrainos, Lenkijos, Bulgarijos, Vokietijos, Norvegijos, Ispanijos, Latvijos. Bibliotekos salė prisipildė ne tik muzikos, bet ir bendrystės – kiekvienas pasirodymas liudijo, kad tradicija gyva ten, kur ja dalijasi žmonės.

Gyvu tradicijų šėlsmu, kur folkloras virto bendravimo būdu, žavėjo restorane „Alaus namai“ vykę naktišokiai. Čia dalyviai iš įvairių šalių susitiko neformalioje aplinkoje – šoko, dainavo, mokė vieni kitus ir žiūrovus savo tautų ratelių, žaidimų, melodijų. Tai buvo ne tik linksmybės, bet ir kultūrinė mainų erdvė, kurioje gimė naujos draugystės, dalintasi patirtimi ir širdimi. Naktišokiai priminė, kad folkloras – tai ne tik scena, bet ir gyvenimas, švenčiantis žmonių artumą ir tradicijų gyvybingumą.

Festivalio organizatoriai, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras bei Slavų tradicinės muzikos mokykla, subūrė profesionalią komandą, gebančią sujungti tradiciją ir inovaciją. Renginių rėmė Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Kultūros ministerija, Lietuvos kultūros taryba, Vilniaus miesto savivaldybė ir Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

XX „Pokrovo varpai“ festivalis ne tik šventė savo istoriją, bet ir įrodė, kad yra gyvybiškai reikalingas Lietuvai.

Vilnius, kaip festivalio šeimininkas, dar kartą patvirtino savo statusą – tai miestas, kuriame tradicija ne tik saugoma, bet ir kuriama iš naujo. „Pokrovo varpai“ skambėjo ne tik varpais, bet ir balsais, širdimis, idėjomis – ir jų aidas dar ilgai sklis kultūrinuose Lietuvos horizontuose.

Jekaterina Šilvian

„Lietuvos vaikų literatūros antologija“ išleista!

Nuo 2007-ųjų veikiantis literatū, rašančių rusų kalba Lietuvoje, literatūrinis susivienijimas „LS Logos“, yra išleidęs ne vieną antologiją, pristatančią Lietuvoje gyvenusių ar su Lietuvą susijusių rašytojų, rašiusių rusų kalba, kūrybą. „O prieš porą metų mūsų susivienijimo narė Regina Kanajevą pasiūlė išleisti vaikų literatūros rusų kalba antologiją“, – sako „LS Logos“ pirmininkė Jelena Žolonko.

Idėja uždegė

„Reginos pasiūlymas mus uždegė. Nusprendėme surinkti vaikams tinkančią kūrybą nuo XIX a. pradžios. Laukė nelengvas darbas, tad kibome visa komanda. Kūrinius antologijai rinko Regina Kanajeva, ankstesnis pirmininkas Vladimiras Kolcovas-Navrockis, Eva Achtaeva, Jelena Šeremet. Kiek leido laikas ir aš įsitraukiau į kūrinių rinkimą. Tačiau viena – surinkti kūrinius, sudėti į būsimą leidinį, kita – tą leidinį išleisti. Parengėme projektą „Lietuvos vaikų literatūros antologijos leidyba“ ir pateikėme jį Vilniaus miesto savivaldybei. Labai džiaugiamės, kad savivaldybė teigiamai įvertino mūsų sumanymą ir skyrė lėšų antologijai išleisti, už ką esame labai dėkingi“, – knygos leidybos patirtimi dalijasi Jelena Žolonko.

Daugiau kaip 500 puslapių antologijoje pateikti 80 autorių kūriniai. „Kadangi daugelio kūrinių sukūrimo data neaiški, orientavomės į jų autorių gimimo metus. Seniausias leidinyje paskelbtas kūrinys – XIX a. Vilniuje gyvenusios ir palaidotos kūrėjos Annos Dragan enciklopedijos apie gyvūnus ištrauka, pasakojanti apie priešistorinių laikų gyvūniją. Antologijoje panaudotos ir jos enciklopedijos iliustracijos, – pasakoja pirmininkė. – Be abejo, antologijoje publikuoti ir šiuolaikinių literatū kūrinių. Tai Lilija Nosko, Nina Chižyj, Valentina Skardžiuvienė. Antologijoje paskelbti puikūs vaikiški eilėraščiai, apsakymai, esė. Kadangi ši knyga skirta Mikalojaus Konstatino Čiurlionio 150-osioms metinėms, parengėme ir joje paskelbėme du straipsnius apie šį genialų kūrėją. Pristatėme ir Čiurlionio literatūrinį palikimą. Jis gan kuklus, bet labai svarbus. Deja, nėra išlikę jo poezijos originalai. Turime tik vertimus iš lenkų kalbos į lietuvių kalbą. Antologijoje išspausdintas jo psalmės ištraukos vertimas į rusų kalbą. Man buvo malonu versti tą kūrinį, nes jis labai jautrus ir filosofiškas, kaip ir visa Čiurlionio kūryba, man artimas“.

Knygos dizainas priartintas prie „LS Logos“ iš-

leistų antologijų. Taigi pasirinkta balta viršelio spalva, kuriame – juodai baltas vaikiškas piešinys ir mažytė raudona boružėlė“

Antologijos prezentacija

Lapkričio 15 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko „Lietuvių vaikų literatūros antologija“ pristatymas. Leidinio prezentacija sulaukė gausaus lankytojų dėmesio. Susirinko autoriai, kultūros bendruomenės nariai, svečiai iš kitų literatūrinių organizacijų bei jaunieji atlikėjai. Susirinkusieji išgirdo pasakojimą apie projekto tikslus bei rengimo etapus. Taip pat skambėjo leidinyje sudėti eilėraščiai ir prozos ištraukos. Juos skaitė tiek patys autoriai, tiek profesionalūs aktoriai. Renginį papildė jaunųjų aktorių iš „ArtLaboratorija Dramšok“ kolektyvo pasirodymai. Muzikinę atmosferą sukūrė pagal antologijos tekstus sukurta dainos.

„Prezentacija – ne vienintelis antologijos pristatymas skaitytojams. *YouTube* kanale esame sukūrę platformą, kurioje skelbiami antologijoje publikuoti kūrinių skaitymai. Vienus kūrinius skaito aktoriai, kitus – patys kūrėjai. Kol kas paskelbta nedaug įrašų,

bet tikimės, kad įrašų skaičius sparčiai augs. Manau, *YouTube* platforma padės antologijai surasti kelią pas skaitytojus“, – lūkesčiai dalijasi Jelena Žolonko.

Susitikimai ir skaitymai

„Be leidybos, mes organizuojame įvairius renginius, nes literatūrinio susivienijimo „LS Logos“ tikslas – sukurti autoriams erdvę pristatyti savo kūrybą, palaikyti dialogą su skaitytojais, bendrauti su kitomis kūrybinėmis organizacijomis. Nuo pat įsikūrimo susivienijimas glaudžiai bendradarbiauja su Tautinių bendrijų namais. Čia surengta daug įvairių susitikimų, literatūrinių vakaronių, knygų pristatymų“, – „LS Logos“ veiklą apibūdina pašnekovė ir priduria, kad jos vadovaujama organizacija vienija arti 30 įvairių tautinių mažumų atstovų. Vieni Lietuvoje gimę ir augę, kiti atvykę prieš kelis dešimtmečius, treči – vos prieš kelerius metus. Visus juos vienija kūryba rusų kalba. „Dalis mūsų narių rašo ir kitomis kalbomis: lenkų, ukrainiečių, baltarusių. Aš pati rašau ne tik rusų, bet ir lietuvių kalba. Ir nors pagrindinė mūsų veikla orientuota į kūrybą rusų kalba, mes suteikiame galimybę savo kūrinius pristatyti ir kitomis kalbomis. Literatūrinis susivienijimas „LS Logos“ kartu su Kauno literatūriniu klubu „Poetograd“ (pirmininkė dr. Elena Suodienė) daug metų organizuoja festivalį „Daugiakalbė Vilija“. Kiekvieną rugpjūtį mes kviečiame autorius skaityti savo eiles įvairiomis kalbomis. Tradiciškai skaitymai vykdavo Adomo Mickevičiaus muziejuje, bet kol jis remontuojamas, tenka rinktis kitas vietas. Labai tikimės, kad galėsime

sugrįžti į tradicinę skaitymų vietą“, – pasakoja Jelena, o paklausta apie ateinančius metus pasidalija svajone – išleisti „LS Logos“ narių kūrybos rinkinį „Logoso balsai“. Ir medžiaga šiam leidiniui jau kaupiama.

Karolina Baltmiškė

Gimiau Kaune, bet užaugau Visaginė. Studijavau Klaipėdoje ir Kaune. Dabar gyvenu Vilniuje. Pasilikau po studijų. Esu medicinos psichologė.

Mano šeima daugiatautė. Viena močiutė rusė, kita – žemaitė. Vienas senelis ukrainietis, kitas – čiuvašas. Mama gimusi tremtyje. Galbūt todėl ir mano veikla susijusi su daugiatautiškumu.

Poezija mane lydi nuo vaikystės. Kūryba – mano sielos poreikis. Jau nystėje mano įkvėpėjas buvo poetas Sergejus Jeseninas. Iš lietuvių poetų iki šiol labai žaviuosi Vinco Mykailaičio-Putino kūryba. Jo eilėraščiai man ypatingi, įkvepiantys. Kūrybai įkvepia ir daininga lietuvių kalba.

– Jelena Žolonko, literatų, rašančių rusų kalba Lietuvoje, literatūrinio susivienijimo „LS Logos“ pirmininkė

Su žibintais – šviesiau, su Martynu – linksmiau

Nepaisant sutemos ir darganų, į lapkričio 11 d. Klaipėdos vokiečių bendrijos organizuotos Šv. Martino šventės eitynes su pačių pagamintais žibintais gausiai rikiavosi tiek vaikai, tiek suaugę. Eitinių kolona nusidriekė kone per visą Debrecono alėją. Šventėje, vykusioje Hermano Zudermano gimnazijos prieigose, dalyvavo Hermano Zudermano gimnazijos ir Simono Dacho progimnazijos auklėtiniai ir teatro klasė (mok. Karolis Makauskas), tarptautinė mokykla „Universa Via“, lopšeliai-darželiai „Lineilis“, „Dobiliukas“, vaikų dienos centras „Dienvidis“. Klaipėdos universiteto lietuvių filologijos ir teatrologijos studentės kvietė į smagius žaidimus – perkirsk Martyno apsiaustą, sudėliok Martyno žąsį, kas greičiau sudėlios Martyno vardą, kas sugebės aprenkti apsiaustu Martyną ir daug kitų. Per šventę buvo apdovanoti visi Martynai. Šventėje skambėjo vokiškos dainos, šildomasi arbata ir bendryste.

Šventėje dalyvavo Vokietijos ambasados kultūros atašė Valerie Hog, Šventę finansavo Vokietijos vidaus reikalų ministerija.

Parengta pagal KTKC inf.

Raisa Melnikova

Šiomet minime genialaus Lietuvos kūrėjo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ąsias metines. Seniai žaviuosi jo kūryba. Dirbdama mokykloje ja stengiausi sudominti ir savo mokinius. Atsinešdavau į mokyklą Čiurlionio paveikslų reprodukcijas ir paprašydavau aprašyti, kokias mintis jiems tas kūrinys sukelia. Esu sukaupusi labai daug mokinių minčių apie Čiurlionį. Pernai ilsėdamasi Palangoje pažiūrėjau Čiurlionio kūryba paremtą 3D filmą „Angelų takais“. Man tas filmas sukėlė labai daug minčių, tad grįžusi namo parašiau M. K. Čiurlioniui skirtą esė „Čiurlionio burės ir debesys“.

Паруса и облака Чюрлёниса Эссе

В мощном потоке воображения Чюрлёниса (1875–1911) можно отчётливо увидеть два направления: вселенский космический охват и пристальное внимание к земной природе. Он смотрит своим взглядом из-за каких-то неведомых далей на движение грандиозных миров и одновременно восхищённо наблюдает за деталями окружающего земного пространства. В его картинах мы слышим возвышенную оду вселенной, гимн духу и разуму, видим великую мечту. Распускается ласковое солнце, и отдалённое эхо, доносящееся с полей, приобретает своё звучание в его картинах.

Для нас он остаётся и глубоким философом, и восторженным ребёнком. Цветы и облака, крылья бабочек и свечи, деревья с протянутыми к небу вершинами и колеблющимися ветвями, воздушные строения и объекты природы, похожие на трепещущие паруса, служили теми знаками, которые наполняли живым чувством его красочный философский язык.

Талант и своеобразие личности проявлял себя в его картинах и музыке по-разному. Но они узнаваемы и неповторимы, потому что в них весь он сам. Вдохновение он черпал в родном краю в Друскининкай. И в музыке его звучат отголоски того, что он берёт в своём сознании с детских лет. В картинах и музыке Чюрлёниса есть немало сложных моментов, но в его произведениях не существует того, что недоступно разуму и чувствам любого человека. Он говорит с нами на поэтическом языке искусства. Беспреданное движение и жизненная энергия рассыпаются водопадными струями и влекут нас в его сказочный мир.

Нас покоряют благородство и возвышенность чувств, которые присущи самому художнику и его творчеству. Он романтичен и искренен, откровенен и сдержан, в его стиле нет бездумной красоты. Его творения требуют огромного внимания и напряжённого переживания. Сочетание лёгкости и хрупкости с предельной выразительностью глубокой мысли – так беседует с нами Чюрлёнис.

Искусство – событие, происходящее в нашей душе. Ги Дебор

Его любимое занятие – смотреть на звёзды вызвало у художника новый поток образов, мыслей и чувств. «В подобные мгновенья хорошо забыть, откуда ты и куда идёшь, как тебя зовут и смотреть на всё глазами ребёнка», – признавался он в письме из Праги Брониславе Вольман. – «Если бы можно было жить так, с постоянно широко раскрытыми глазами на всё, что прекрасно, и не просыпаться, не приходить в себя».

Его картины наполняют пространство мерцающим туманным светом звёзд, шелестом леса, шумом морской волны. Сказка была жизненной пищей ума и фантазии его творчества, легенды и песни – жизненной необходимостью. Художник создал множество поэтических зрительных образов, которые после знакомства с его картинами продолжают жить в нашем сознании. В его живописи равнозначны явь и иллюзия: в картинах ощущается их взаимопроникновение и обратимость. Его музыка и картины не только прозрачны и хрупки, но сосредоточенны и сдержанны. Равновесие сдержанности и живого волнения свойственно большинству его произведений. На утончённом языке его живописи можно говорить с близкими людьми, друзьями, любимыми.

В «Сонатах Весны»: Allegro, Andante, Scherzo и Finale, написанных в 1907 году, мы обнаруживаем оптимистическое начало его творчества, его стремление видеть землю, освещённую лучами гармонии и красоты. Если рассуждать о музыке, к примеру, возьмём наполненную мечтательностью поэму «В лесу». Ознакомившись с произведением, мы подмечаем скрытый философский смысл, окрашенный светлым романтическим беспокойством.

Знаки зодиака в культуре изначально связаны с аллегорической мыслью о вечном движении, о непрерывности хода времён, о повторяемости и обновлении. Эти мысли всегда волновали Чюрлёниса и, глядя на его картины, мы испытываем чувство приобщения к великой тайне бесконечного мироздания.

Картины из цикла «Зодиак» производят удивительное впечатление: вибрирующий, прозрачно-тёплый живой колорит красок сочетается с богатством и разнообразием композиционных приёмов. С помощью их художник преодолевает неподвижность изображаемых силуэтов. Чюрленис воспроизводит промежуточное неустойчивое состояние светил. И мы воспринимаем время ещё значительнее, осознаём его мерную эпическую поступь, и вечность вселенной становится всё более ощутимой.

Чюрленис своими произведениями приглашает зрителя вступать вместе с ним на путь ассоциаций, чтобы в цепочке связанных друг с другом явлений отыскать свою тему размышлений. Предлагает рассуждать о сходстве в качествах и свойствах разнородных предметов, используя аналогии. Как он бывал счастлив, когда ему случилось узнать, что его искусство понято и достигает сердца зрителя!

Мстислав Добужинский безоговорочно признал талант художника, искренне восторгаясь его творчеством. Он говорил, что полотна художника оригинальны и необычны, и не похожи ни на какие другие картины. А природа его творчества представляется глубокой и скрытой. Добужинский ценил умение Чюрлениса заглянуть в бесконечность пространства, в глубь веков.

Миропонимание художника, утончённый философский язык произведений позволили Чюрленису быть художником чрезвычайно широким и глубоким, далеко шагнувшим за круг национального искусства.

В творчестве Чюрлениса особо радует его неподкупная искренность, мечта, отражающаяся в облаках и в вибрирующих, словно паруса, изображаемых объектах, но вместе с тем нас привлекает глубокое духовное содержание его произведений.

© Раиса Мельникова, Вильнюс, Литва

Jelena Šeremet

Gimė Rusijoje, nuo 1959 m. gyvena Vilniuje. Almanacho „Litera“ vyriausioji redaktorė. Keturių poezijos rinkinių autorė. Į rusų kalbą išvertė Bernardo Brazdžionio, Maironio, Antano Baranauko ir kitų poetų eilėraščius. Daugelio poezijos rinkinių sudarytoja ir redaktorė. Tarptautinės poezijos ir rašytojų asociacijos ir literatūrinio susivienijimo „LS Logos“ narė.

Мой октябрь любимый, как когда-то:
Тёплый, не дождливый, рыжеватый.
Сомневаемся, пора ль надеть пальто?
Но на клёнах листьев цвет уже – бордо.
Был такой же вот октябрь, и мы влюбились,
Коротко совсем ещё встречались.
Куртка нараспашку и душа!
Мы гуляли, жёлтым ворохом шурша...
Нежность первая, что отдана не маме...
В прошлом всё – та, наша осень с нами.

Под зонтом, как под дланью Божьей,
сквозь ненастье проблем жития,
мы на свет любви, по бездорожью
устремляясь, находим себя.

Lilija Nosko

Gimė Baltarusijoje. Nuo 1982 m. gyvena Lietuvoje, Nemenčinėje. Rašo poeziją ir prozą. Išleido keturis poezijos rinkinius. Literatūrinio susivienijimo „LS Logos“ narė.

КРАСАВІК

Можа Чэrvень завітаў у госці
Ненарокам да Красавіка,
Можа Дзень наблытаў сёння штосьці,
І не той з напоем ўзяў бакал?

Засталося гэта таямніцай.
Але у паветры нада мной
Разліваўся пах лясной суніцы.
Хоць няма яшчэ суніц вясной.

А лагодны ветрык, быццам летам,
Дакранаўся да маіх валос:
Красавік блакітныя букеты
У далонях мне пяшчотных нёс.

Mirosława Bartoszewicz

Gimė 1981 m. Vilniaus rajone. 2000 m. įstojo į tuometinį Vilniaus pedagoginį universitetą (dabar Lietuvos edukologijos universitetas), kur 2006 m. apsigynė magistro darbą. Studijų metais pradėjo kurti eilėraščius, kurie buvo publikuojami Lietuvos ir Lenkijos spaudoje. Pirmąją poezijos rinkinį išleido 2018 metais. Jos eilėraščių tematika labai įvairi. Ji rašo apie meilę, gamtą, Vilnių, gimtąjį Bajorų kaimą.

500

Brakuje mi pięciuset lat,
więc rzucam swą wiarę.
Ale co to za wiara,
której trzeba szukać
w książkach.
Cóż to za wiara,
którą trzeba
poprzeć cyframi.
Odchodzę,
bo brakuje mi pięciuset lat
między Starym a Nowym.

Moje miasto

Deszczem płaczące miasto
bez obłoków
z nasuwającą się na nie
chustą mroku.
I mgła
ukrywająca niedostatki,
jakimi obdarzył ją człowiek,
pryszcze na jej obliczu,
których nie potrafi zmyć
nawet dobrodajny deszcz
lejący się strugami
z rozwartego nieba.

Listy

(zainspirowany wierszem Ireny
Duchowskiej «Nowy wiek»)

Lubię pisać listy
odręcznie,
takie na papierze,
wysyłane pocztą
w kopercie.
Mają w sobie ciepło
mojej dłoni i słońca,
które wpadało przez
okno podczas
ich pisania.
Czuć w nich
zapach wiatru i
słysać bicie serca,
które czeka na odpowiedź.
Ale...
znajomi nie odpisują.
Oni już tego
nie potrzebują...

Bernadette

Piękna piękna Pani,
która ukazałaś się w grocie
dla najmniejszej z małych.
Ta, która kazałaś iść do wielkich,
podeptać swą pychę,
wytrwać w wierze...
rzeczy za trudne
nawet dla dorosłego.

Dwa Jezusy

Jeden Jezus obok kościoła
wśród winogron dzikich i róż,
płacze nad żywymi,
bolejąc nad ich winą,
żałuje grzechu codzienności.

Drugi Jezus na cmentarzu
między zmarłymi się przytulił.
On żałuje tych opuszczonych,
których nikt nie odwiedza,
zapomnianych w codziennej
modlitwie.
Płacze i wzdycha za nich
do Boga w codziennej
Hosannie.

Puszczanie latawców

Gdy piszę wiersz,
to tak się czuję
jakbym rzucała
słowa na wiatr.
Odleć – ulotne
rozpląną się w powietrzu.
A tak bym chciała
je zebrać,
związać w jedno
i puszczać
razem z latawcami.

Moja wiara

Wierzę w Ciebie,
wierzę w Niebo,
w odkupienie i życie;
nie wierzę w głupiego księdza,
złą mniszkę
i pokutnika bez wiary w sercu.

Czarodziej

(poświęcone Mikołajowi
Kopernikowi)

Z sercem z piernika w dłoniach
spoglądasz w niebo na gwiazdy,
i tętnią myśli w skroniach...
Już teleskopu nie trzeba,
bo prześwit odkrycia załśnił,
co dech zapiera w twej piersi...

Dobrze, że serce z piernika,
boby ci pękło żywe,
skoro puściłeś w ruch ziemię,
a zatrzymałeś słońce...

Odejscie

Zapomnieć wszystko co tu
mam,
odejść przed siebie w ciszy,
zostawić ludzi, których znam
i drzewa, które wiatr kołysze.

Zostawić wszystko tak jak jest
i odejść w pustkę w dali,
to najstraszniejszy życia test,
najtrudniej odejść cicho, wcale.

Na śmierć Cz. M.

Nigdy już do cię miasto
Nie wróci piewca skrzydlaty,
Nigdy cię nie pokocha
piórem swym bogatym.

On cię nie przeżył, przeminął,
Lecz pamięć jego radosna
– mimo iż ciałem już zginął –
Zostanie z nami, jak co rok
wiosna.

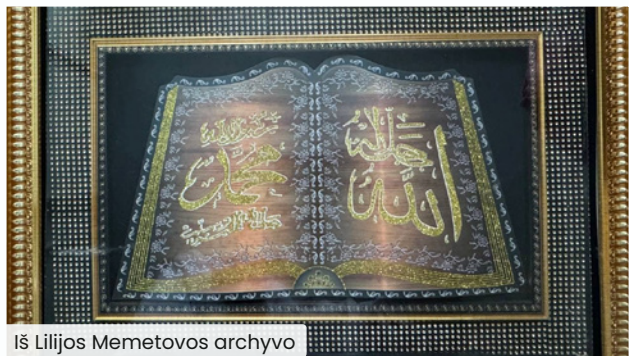
Już on odsłużył tobie, odśpiewał
Uroki twoje szarawe,
Z miłością strofy swe zlewał
i lzy łał na nie krwawe.

Niech już spoczywa w pokoju,
Nie ruszmy jego, miła,
Niechaj w ostatnim postoju
Przybędzie mu nowa siła.

Muhirai – Lietuvos totorių kultūros dalis

Muhiras iš Krušinių mečetės (Albumas „Muhiry. Tatarskie obrazy religijne“, 2020)

Iš Lilijos Memetovos archyvo

Iš Subartonių muziejaus ekspozicijos. Nuotraukos aut. Arturas Valiauga

Muhiras iš privačios kolekcijos (Albumas „Muhiry. Tatarskie obrazy religijne“, 2020)

Iš Lilijos Memetovos archyvo

Muhiras iš privačios kolekcijos (Albumas „Muhiry. Tatarskie obrazy religijne“, 2020)